

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAHE
FAKULTA MEDZINÁROBNÝCH VZŤAHOV
HLAVNÁ ŠPECIALIZÁCIA: MEDZINÁRODNÁ POLITIKA A DIPLOMACIA

**GLOBÁLNY TERORIZMUS, JEHO FORMY A
EFEKTÍVNOSŤ V MEDZINÁRODNEJ POLITIKE**
Prípadová štúdia islámskeho kultúrneho okruhu

Diplomant: Viera Kočišíková

Vedúca práce: prof. PhDr. Zuzana Lehmannová, CSc.

Prehlásenie

Prehlasujem, že diplomovú prácu na tému „*Globálny terorizmus, jeho formy a efektívnosť v medzinárodnej politike. Prípadová štúdia islámskeho kultúrneho okruhu.*“ som vypracovala samostatne a použitú literatúru a zdroje uvádzam v priloženom zázname zdrojov.

V Prahe, 30.11. 2007

Podpis diplomanta

Pod'akovanie

Chcela by som poďakovať pani prof. PhDr. Zuzane Lehmannovej CSc. zo Strediska Medzinárodných štúdií Jana Masaryka na Vysokej škole ekonomickej v Prahe za metodické vedenie, odborné rady, pripomienky a podporu pri písaní tejto diplomovej práce.

Obsah

Obsah	1
Úvod	1
1. Islám	5
1.1. Kresťanstvo a Islám	5
1.2. Päť pilierov islámu	8
1.2. Pojmy Islámu	11
1.2.1. Aláh.....	11
1.2.2. Korán	11
1.2.3. Mohamed.....	12
1.3. Pravidlá stravovania	12
1.4. Symboly Islámu	13
1.5. Islám po Mohamedovej smrti- Kalifát.....	14
1.6. Islámske právo- šarija.....	14
1.7. Islámsky kalendár.....	15
1.8. Vetvy islámu	16
A) Sunniti	16
B) Šiiti	17
C) Sufizmus	17
1.9. Islámsky fundamentalizmus.....	18
2. Konflikt kultúr, Západ verzus Islám	19
3. Samovražedný útok	25
3.1. Definícia.....	25
3.2. Historický prierez vývoja samovražedného atentátu, úspechy a efektívnosť v dosahovaní cieľov v politike	30
3.2.1. Samovražedný atentát v rámci Islámu	31
Asasíni.....	31
Blízky východ a efektívnosť samovražedných atentátov v dosahovaní politických cieľov	34
3.3. Samovražedný útok dnes, stratégia a jej účinnosť vysvetlená na príkladoch.....	36

3.3.1. Faktory dôležité pri organizovaní samovražedného atentátu	40
3.3.2. Formy terorizmu, ich ciele a účinnosť	44
Demonštratívny terorizmus	45
Deštruktívny terorizmus	45
Samovražedný terorizmus	45
3.3.3. Sociologický rozbor	46
Kto je atentátnikom- pôvod, motivácia	46
3.3.4. Psychologický rozbor	49
Psychologický profil samovražedného atentátnika	49
Zhrnutie- profil samovražedného atentátnika, alebo čo o samovražedných atentátoch vieme	52
3.3.5. Prečo a do akej miery nátlak samovražedných atentátnikov funguje	53
3.4. Boj proti samovražedným atentátom	54
3.4.1. Hodnotenie samovražedného terorizmu cieľovými štátmi a teroristami samotnými	56
Stiahnutie Izraelských vojsk z Gazy v máji 1994	61
Stiahnutie Izraela z miest na Západnom brehu, december 1995	63
3.4.2. Názory odbornej verejnosti	64
Záver	68
Použité zdroje	72
Príloha 1- Organizované samovražedné útoky, 1980-2001	77
Príloha 2 - Samovražedné útoky, 1980-2001- Prehľad podľa skupín	84
Príloha 3 - Motivácia a ciele organizovaných samovražedných atentátov	85
Príloha 4 - Protiteroristické medzinárodné dohody na medzinárodnej a regionálnej úrovni	86
Príloha 5 - Náboženské štáty dnes	88
Príloha 6 - Percentuálne zastúpenie moslimov v jednotlivých krajinách	90
Príloha 7 - Globálna politika civilizácií: vznikajúce spojenectvá	91

Úvod

„Mnoho ľudí verí, že medzi západnou civilizáciou a západnými hodnotami a medzi Islámskou civilizáciou a jej hodnotami existuje nevyhnutný konflikt. Ja verím, že tento pohľad je nemierne mylný. Falošní proroci môžu využiť a zneužiť akéhokoľvek náboženstva, aby ospravedlnili najrôznejšie svoje politické zámery- dokonca i chladnokrvnú vraždu. Nieкто dokonca môže mať takú svetovú vieru, že sám všemohúci a milosrdný Boh udeľuje oprávnenie zabíjať. To ale nie je naše chápanie Islámu... Američania Islám rešpektujú a ctia.“¹

Islám, moslim, mohamedán, väčšina ľudí si tieto pojmy automaticky spája s terorizmom a štatútom samovražedných atentátnikov. Keď niekde vo svete vybuchne bomba, v médiách sa zvyčajne neobjaví Pakistanec, alebo Afgánc sa odpálil, ale moslim spáchal teroristický čin. Náboženská príslušnosť tu stojí nad štátnou príslušnosťou. Média, dnes považované za šiestu veľmoc, ktorá určuje verejnú mienku, zovšeobecňujú a píšú o Islámských štátoch a ich jednotlivých protestných akciách ako o moslimskom boji proti Západnej civilizácii, alebo kultúre. V západnom svete sa začínajú, najmä medzi laickou verejnosťou, stotožňovať pojmy moslim a terorista, moslim a Arab, Arab a terorista. Je to naozaj tak? Ide tu o stret dvoch kultúr, “zaostalej” Islámskej a “vyspelej a pokrokovej” Západnej, respektíve Kresťanskej (či Kresťansko-židovskej)?

Cieľom diplomovej práce je na základe rozboru systému islámskeho učenia posúdiť, do akej miery sú v isláme predpoklady pre rozvinutie fenoménu samovražedných atentátnikov. Vyhodnotiť samovražedný atentát a zhodnotiť predpoklady jeho vzniku v princípoch islámu.

K dosiahnutiu tohoto cieľa sú stanovené nasledujúce čiastkové ciele, ktoré zároveň tvoria základné otázky jednotlivých kapitol:

---

¹ Z SPENCER, *Islám bez závoje*- (Bill Clinton, úvodný prejav prezidenta pri zahájení 53. valného zhromaždenia OSN, tlačová správa Bieleho domu, 21.9. 1998)

- 1) Do akej miery základné hodnoty islámu vytvárajú predpoklady pre samovražedný terorizmus.
- 2) Zhodnotiť paralelu medzi islámom a kresťanstvom.
- 3) Vyhodnotiť konflikt medzi islámom a západom.
- 4) Rozobrať samovražedný atentát po faktografickej stránke.
  - Výskyt samovražedných atentátov v histórii v rámci islámu i mimo neho.
  - Taktika a princípy samovražedného terorizmu
  - Profil samovražedných atentátnikov a teroristických skupín.
- 5) Efektivita samovražedných atentátov z pohľadu teroristov a z pohľadu cieľových štátov.
- 6) Ústupky dosiahnuté samovražednými atentátmi.

Pre naplnenie stanovných cieľov bola zvolená nasledujúca štruktúra diplomovej práce:

Prvá kapitola vysvetľuje základné princípy náboženskej ideológie islámu. Poznanie základných väzieb a princípov je dôležité pre pochopenie nárastu islámu a výskytu samovražedných atentátov. Hodnoty a štruktúra islámu, základné delenie na šiitov a sunnitov. Zo šiitskej vetvy sa odštiepil rád Assassínov. Práve od nich sa dá odvodiť tradícia samovražedných atentátnikov.

Druhá kapitola približuje Huntingtonov pohľad na konflikt kultúr. Konkrétne Západu a islámu. Jeho teória sa zaoberá tým, že po konci studenej vojny, keď proti sebe stáli dve ideológie v rámci jednej kultúry, bol nastolený nový poriadok, nová rovnováha. Do popredia sa dostávajú faktory ako je národnosť, náboženská príslušnosť. Konflikty sa presúvajú medzi jednotlivé civilizácie, kultúry. Jedným z nich je konflikt Západnej kultúry a Islámu. Práve tento konflikt dvoch kultúr vytvára živnú pôdu pre rozvoj fenoménu samovražedných atentátnikov

Tretia kapitola faktograficky analyzuje samovražedný atentát. Historicky rozoberá výskyt samovražedného atentátu a jeho logiku v rámci islámu i mimo neho. Dostane sa až k samovražednému atentátu na Blízkom východe, jeho cieľom, formám a efektívnosti pri dosahovaní politických úspechov. Výsledky analýzy vyvracajú väčšinu „mýtov“, ktoré sa o samovražedných atentátoch v povedomí verejnosti zakorenili

Práca poukazuje na to, že samovražedný terorizmus nie je záležitosť moderných dejín a výlučná doména islámskeho sveta, ale vyskytuje sa takmer v každom období dejín, hlavne v prípadoch, keď proti sebe stáli dve strany, z ktorých jedna bola výrazne technicky a finančne menej vyspelá.

Načrta psychologický a sociologický profil samovražedného atentátnika, taktiku útoku. Rozoberá niektoré konkrétne teroristické akcie z pohľadu atentátnikov, aj z pohľadu cieľového štátu, proti ktorému bol útok namierený. Z daných záverov a vyjadrení vyplýva, prečo samovražední atentátnici považujú túto formu boja za vysoko efektívnu.

Je použitá argumentácia proti tvrdeniu, že samovražední atentátnici sú pološialení zúfanci chovajúci sa iracionálne. Samovražedné kampane majú naopak svoju logiku. Úspechy, ktoré teroristi dosahujú, ich presvedčajú o tom, že táto taktika zaberá. Na príkladoch sú vysvetlené úspechy, ktoré sa samovražedným atentátnikom podarili pri dosahovaní politických cieľov.

Na záver sú v diplomovej práci uvedené vyjadrenia odbornej i neodbornej verejnosti (hlavne z islámskych radov) na tému samovražedný terorizmus, z ktorých vyplýva, že samotní moslimovia sa v názore na samovražedných atentátnikov rozchádzajú. Hlavnými, proti sebe stojacimi argumentmi, sú pohľad na samovražedný atentát ako na samovraždu, ktorá je islámom zakázaná a pohľad vysvetľujúci samovražedný atentát ako martýrsky čin.

V diplomovej práci sú použité hlavne zdroje analyzujúce teroristické skupiny regionálneho významu, ako sú Hamás, Hizbaláh, Palestínsky Islámsky džihád... Pôsobenie medzinárodne orientovaných teroristických skupín ako al-Káida je logickým

pokračovaním a vystupňovaním úsilia týchto protiizraelských teroristických skupín. Motiváciu, logiku a korene islámskeho terorizmu musíme hľadať práve tu, na Blízkom východe.

V diplomovej práci sú použité domáce aj zahraničné zdroje. Pre pochopenie islámu ako ideológie je potrebné preštudovať aspoň vybrané kapitoly z Koránu. Pre štúdium histórie islámskych zemí a faktografie islámu som zvolila monografie domácich a zahraničných autorov. Využívala som štúdie analyzujúce samovražedný terorizmus dostupné na internete. K zdrojom priraďujem aj články z časopisu Foreign Affairs a dokumentárne filmy, ktoré mi k štúdiu problematiky a tvorbe celkového pohľadu na tému pomohli.

1. Islám

1.1. Kresťanstvo a Islám

Pri pohľade na mapu sveta zistíme, že podstatná časť krajín tzv. tretieho sveta sú krajiny s Islámskou kultúrou. Mnohé z týchto krajín sú náboženskými štátmi.² Medzi odborníkmi sa objavujú názory o tom, že náboženské štáty do dvadsiateho prvého storočia nepatria. Náboženské štáty sú predsa doménou stredoveku a tam sa ich história mala skončiť.

Stredoveká Európa bola baštou kresťanstva, alebo presnejšie katolicizmu (až do obdobia reformácie). Väčšina svetských panovníkov podliehala viac, či menej autorite pápeža. Kresťanský svet sa snažil rozšíriť vplyv svojej moci v mene Krista do celého sveta. Stačí si spomenúť na krvavé križiacke výpravy vysielané nielen za účelom dobitia a znovu získania svätej zeme, ale namierené proti akémukoľvek odporu voči katolíckej autorite (križiacka výprava proti pokrokovým Albigénom, križiacka výprava proti reformným Husitom...).

Korán, svätá kniha islámu, neustále zdôrazňuje, že Mohamed neprišiel, aby zrušil staršie náboženstvá, protirečil ich prorokom, alebo ustanovil novú vieru. Jeho poslanstvo je rovnaké ako Abrahámové, Mojžišovo, Dávidovo, Šalamúnovo, či Ježišovo. Západní kresťania si však už od križiackych výprav vyvinuli stereotypný a pokrútený pohľad na islám ako na nepriateľa usporiadanej civilizácie.

Muslimovia hovoria, že kresťania a židia zdeformovali a skorumpovali božie slovo po tom, ako im bolo zjavené. Toto je jeden z princípov, ktorý vedie ku konfliktu Západu a islámu. V istom slova zmysle majú pravdu, keď si predstavíme, na čo všetko bolo meno Ježiša Krista v histórii zneužitú. Napríklad spôsob, akým boli evanjeliá počas

---

² Náboženský štát je štát, v ktorom je prijaté štátne náboženstvo. Tento pojem sa obvykle spája s kresťanským náboženstvom. Sociológovia nazývajú náboženský štát eklesiou (sociologická klasifikácia náboženských skupín: eklesia, cirkev, sekta, kult). Štátne náboženstvo je príkladom oficiálneho, alebo vládou schváleného zriadenia cirkvi a líši sa od teokracie. Po založení štátnej cirkvi nemusí byť pod kontrolou štátu. Viz. Príloha 5 Náboženské štáty dnes, (http://en.wikipedia.org/wiki/State_religion, 24.3. 2007)

križiackych výprav selektované a ako sa kresťanstvo dostalo na svoj vrchol a získalo postavenie dominantného náboženstva v Európe.

Je zaujímavé, že v skutočnosti neboli len štyri evanjeliá, bolo ich napísaných okolo osemdesiat a niektoré boli napísané autorkami ženami. V rannom štádiu kresťanského rozvoja, keď sa toto učenie začalo vzmáhať k životu a bolo uzákonené ako štátne náboženstvo v Rímskej ríši (391 za vlády Theodosia I.), boli evanjeliá podrobené prísnej selekcii a napokon boli vybrané štyri, tak ako ich poznáme dnes (Marek, Matúš, Lukáš, Ján). Špekuluje sa dokonca aj o tom, či aj tieto základné štyri evanjeliá neboli upravené podľa vtedajších potrieb.

Na prelome štvrtého a piateho storočia sa kresťanstvu podarilo upevniť svoju pozíciu ešte viac, vďaka svätému Augustínovi, otcovi kresťanskej filozofie. Tým, že kresťanstvo malo svoju filozofickú školu, náuku, ktorá celé učenie dopĺňala, jeho úloha v Európe ešte viac vzrástla. Kresťanstvo sa dostáva do pozície vedúceho nábožensko filozofického učenia v Európe, ovplyvňujúce hodnoty, myslenie a chod dejín.

Naskytá sa otázka: neodohráva sa momentálne to isté s islámom? Nie je meno islámu a Aláha v súčasnosti zneužívané podobným spôsobom k vytváraniu spoločnej identity moslimov postavenej nad identitu národnú? Pri pohľade na islámsky fundamentalizmus treba mať na pamäti túto paralelu s kresťanstvom, jeho stredovekou dominanciou a rozpínavosťou. Poznanie základných princípov a zásad islámu pomáha pochopiť logiku správania sa samovražedných atentátnikov, ich životnú filozofiu.

Základom islámskeho náboženstva je disciplína a rešpektovanie pravidiel. Väčšina týchto pravidiel súvisí s čistotou, či už tela, alebo ducha.

V tomto kontexte je predstava moslimov o očisťovaní spoločnosti od choroboplodných zárodkov celkom logická. Prostriedkom, alebo nástrojom tejto očisty sú práve samovražedné atentáty.

Pri pohľade na kresťanstvo a islám zistíme, že majú priebeh svojho vývoja podobný (obe náboženstvá sú monoteistické a majú spoločný základ). Obdobie stredovekého temna a násilného šírenia katolicizmu ohňom a mečom sa datuje do obdobia približne 600 rokov

späť, do 15. storočia. Keď našu pozornosť teraz obrátíme smerom k islámu, zistíme, že islámsky svet sa dnes nachádza podľa svojho letopočtu, datovaného od roku 622, práve v onom kritickom 15. storočí (momentálne sa píše rok 1428 podľa islámskeho kalendára). To znamená, že islámske náboženstvo je približne v tom istom vývojovom štádiu, v akom sa katolícka viera nachádzala približne pred 600 rokmi. Islám podľa toho prežíva svoje obdobie stredovekého temna a výbojov šíriacich moslimské vyznanie. Dnes to už však nie je ohňom a mečom, ale raketami Quassam³ a prostredníctvom samovražedných atentátnikov.

Práve v priebehu križiackych výprav kresťania podnietili sériu brutálnych svätých vojen proti moslimskému svetu. Islám bol vtedy učenými európskymi mníchmi popisovaný ako prirodzene násilná a netolerantná viera, ktorá je schopná šíriť sa iba prostredníctvom meča. Niekde v tomto období vznikol mýtus o údajne fanatickej neznášanlivosti islámu a stal sa jednou z najviac prijímaných predstáv Západu o isláme.⁴

Špecifickou zbraňou radikálnych Islámskych fundamentalistov sú samovražední atentátnici ochotní v mene Aláha bez mihnutia oka obetovať svoj život. O akú oddanosť vlastne ide? Bohu, charizmatickému vodcovi, vlasti, národu? A kde má táto bezhraničná oddanosť svoj pôvod?

Médiá tento fenomén uvádzajú ako novinku, s ktorou prišiel Islámsky svet a používa ju ako prostriedok na dosiahnutie svojich cieľov a k uskutočňovaniu teroristických útokov. Nie je to celkom tak. Samovražedných útočníkov nájdeme v rôznych podobách takmer v každom historickom období. Základom je však rozlišovať medzi svetskými a náboženskými atentátnikmi.

---

³ Qassam rocket, Raketa Quassam (tiež Kassam) je jednoduchá po domácky vyrobená oceľová raketa naplnená výbušninou. Prvý krát bola použitá radikálnym hnutím Hamás. Zatiaľ existujú tri druhy týchto rakiet, niekedy označované ako strely, nemajú žiadny navigačný systém, alebo odpaľovacie zariadenie. Pomenovanie pochádza od militantnej vetvy Hamásu, brigády Izz ad-Din al-Qassam. Podľa Hamásu bola raketa vyvinutá Nidal Fat'hi Rabah Farahatom pod dohľadom Adnan al-Ghoula, otca Quassamu, ktorého Izraelská armáda zabila v októbri 2004. http://en.wikipedia.org/wiki/Qassam_rocket (20.11. 2006)

⁴ Z SPENCER *Islám bez závoje*: ARMSTRONG *Islam: A short History* Modern Library, 2000, s. 8

Svetskí atentátnici sú väčšinou motivovaní poslušnosťou a vernosťou k vlasti, útok chápu ako svoju povinnosť, ide zväčša o vojakov v službách vlasti. Motivácia náboženských atentátnikov je omnoho silnejšia. Pre jej pochopenie je dôležité oboznámiť sa so základnými faktami a hodnotami islámu.

Atentátnici, tak ako kedysi križiaci, veria, že za svoj odvážny čin sa im dostane zaslúženej odmeny a dostanú sa do raja. I

Islámsky raj je opisovaný ako nádherná rajská záhrada plná jedál, alkoholických nápojov, ktoré sú pre moslimov v pozemskom živote tabu, a nádherných sporo odetých panien. Navyše je martýrovi zaručené, že po smrti bude o jeho rodinu finančne kráľovsky postarané prostredníctvom radikálnych militantných hnutí. Rodine sa dostane nesmiernej vážnosti ako rodine, z ktorej radov vyšiel martýr a hrdina. Nečudo, že mnohé rodiny v oblastiach, kde mnohí žijú pod hranicou chudoby, podporujú svojich členov k takýmto aktivitám a doslova ich od malička vedú k tomu, aby sa z nich stali mučeníci. Počiatky dnešného samovražedného terorizmu v Islámskom svete by sme mohli hľadať v 8. storočí u tajnej spoločnosti zvanej Assassíni, alebo Hashsashini.

1.2. Päť pilierov islámu

Pre pochopenie islámu a jeho hodnôt, ktoré islámku kultúru formujú, je dôležité oboznámiť sa so základnými faktami o isláme. Je potrebné pochopiť mentalitu tohoto kultúrneho okruhu, ktorého hlavným určujúcim faktorom je náboženstvo.

Islámsky svet považuje judaizmus a kresťanstvo za predchodcov islámu, doslova sa vraví, že islám vyrástol na pleciach judaizmu a kresťanstva.

Islám je monoteistickým náboženstvom založeným na Koráne. Korán je písmo, ktoré, ako veria moslimovia, bolo zoslané Aláhom, zjavené archanjelom Gabrielom prostredníctvom proroka Mohameda. Moslimovia veria, že Mohamed bol posledný v rade prorokov, po Adamovi, Abrahámovi, Mojžišovi a Ježišovi. Je to náboženstvo odvodzujúce svoj pôvod od Abraháma tak, ako judaizmus a kresťanstvo. Okrem Koránu

sú posvätnými knihami islámu aj kniha Sunna a Hadith.⁵ Slúžia a napomáhajú k interpretácii Koránu.

Korán, uznávaný všetkými odnožami islámu, je prepisom božieho slova. Zvyčajne sa neprekladá, ostáva v origináli, teda v arabčine, pretože preklad by znamenal ľudský zásah a teda znesvätenie božieho slova. Korán označuje kresťanov a židov ako ľudí knihy a rozlišuje ich od polyteistov. Povoľuje sa napríklad sobáš moslima s kresťanom, či židom. V prípade sobáša moslima a židovky však nastáva problém, v isláme sa totiž náboženský pôvod dieťaťa odvodzuje od otca a v judaizme je to od matky.

Odhaduje sa, že islám má okolo 1,4 milióna stúpencov a je druhým najrozšírenejším náboženstvom na svete. Islamizácia, proces konverzie spoločností na islám, sa začala v prvom storočí po Mohamedovej smrti, v období rozkvetu Arabskej ríše. Moslimské dynastie sa čoskoro dostali do severnej Afriky, na stredný východ a do Iránu. Po úpadku Arabskej ríše sa islám šírila hlavne prostredníctvom obchodu. Dnes je rozšírený najmä na Blízkom východe, v severnej Afrike, južnej strednej a juhovýchodnej Ázii. Väčšina moslimov nie sú Arabi. Len 20 percent moslimov pochádza z arabských zemí. Tu je vidieť ďalšie chybné stotožňovanie pojmov Arab a moslim.

Moslimský populačný nárast, ktorým sa islám na rozdiel od západnej civilizácie vyznačuje a je jedným z hlavných dôvodov prudkého narastania stúpencov islámu, viedol k vysokému počtu mladých nezamestnaných ľudí zapálených pre islámsku vec. Táto skupina mladých moslimov sa postupne presúvala na Západ (väčšinou do bývalých materských krajín z obdobia kolonializmu, islám je druhým najrozšírenejším náboženstvom v Spojenom Kráľovstve a mnohých iných európskych krajinách, ako napríklad Francúzsko) za vidinou lepšieho materiálneho života, ale nezabúdajúc na svoje islámske korene. Na jednej strane tu hľadajú materiálny blahobyť a na strane druhej ním opovrhujú a vyzdvihujú duchovné hodnoty islámu a zatracujú materializmus

---

⁵ Rozdiel medzi Hadithom a Sunnou je taký, že v Sunne sú zapísané skutky Mohameda. Bola napísaná Mohamedovými žiakmi, teda tými, čo ho priamo pozorovali. Hadith je len interpretácia toho, čo niekto o skutkoch Mohameda počul.

západu.⁶ Tento rozpor medzi duchovnom a materiálnom sa prenáša aj do iných sfér života, vzniká konflikt Západu a islámu.

Islám je postavený na nasledujúcich piatich pilieroch:

- Základný princíp islámu je viera v jediného boha, Aláha, táto viera je prvým pilierom islámu, nazývaným **Shahadatan**. Znamená to, že niet iného boha okrem Aláha a Mohamed je jeho prorok. Prednesenie tejto vety stačí k formálnej konverzii na islám.
- Druhým pilierom Islámu je **Salat**, modlitba, ktorú by mali moslimovia odriekať 5 krát denne. Modliť by sa malo na rohožke otočenej smerom k Mekke.
- Tretí pilier je **Zakat**, čo znamená dobročinnosť, alebo povinnosť prispievať na charitu. Toto je veľmi dôležité v živote moslimov. Počas každého náboženského sviatku, alebo významnej udalosti v rodine je povinnosťou moslimov obdarovať a nakŕmiť chudobných.
- Štvrtým pilierom je **Sawm**, alebo povinnosť dodržiavať pôst počas posvätného mesiaca Ramadán. Moslimovia sa musia od východu slnka po jeho západ zriecť jedla, pitia, sexuálneho styku. Počas pôstu by ich organizmus mal ostať uzatvorený, nič by nemalo vstupovať do telesného systému. V prípade, že sa táto telesná izolácia naruší čo i len drobným krvácajúcim poranením, pôst sa pre veriaceho v ten deň končí. Ide o celkovú očistu organizmu.
- Posledným, piatym pilierom Islámu je **Hajj**, teda vykonanie púte do Mekky a návšteva posvätného chrámu Kaaba, tak ako to urobil Mohamed. Správny moslim by mal takúto púť absolvovať aspoň raz v živote.⁷

---

⁶ HUNTINGTON, *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*

⁷ <http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/practices/fivepillars.shtml> (12.9.2007)

1.2. Pojmy Islámu

1.2.1. Aláh

Pre pochopenie moslimskej mentality a teda v našom prípade mentality samovražedných atentátnikov, je dôležité si uvedomiť význam Aláha v živote moslima. Aláh je pre pravého moslima všetko. Čo prikáže Aláh, to je sväté. Preto je pomerne jednoduché zneužiť meno Aláha rôznymi náboženskými vodcami. Nemožno sa predsa vzoprieť vôli Aláha.

Tento princíp je zásadný pri manipulácii samovražedných atentátnikov.

Arabské slovo Aláh, označuje boha a je stredného neutrálneho rodu. Moslimovia veria v rovnakého boha, ako Abrahám. Nestotožňujú sa však s kresťanskou svätou trojicou, keďže táto myšlienka príliš pripomína polyteizmus. Akékoľvek zobrazovanie boha, je islámom zakazované, pretože by to mohlo viesť k uctievaniu idolov. Ďalším dôvodom je predstava boha ako nehmotného a teda je nemožné ho akokoľvek v dvoj, alebo trojrozmernom priestore zobrazovať. Toto pripomína niektoré kresťanské a židovské učenia. Namiesto hmotného zobrazovania boha, moslimovia ospevujú boha menami a prívlastkami. V Koráne má 99 rôznych mien ako napríklad Dobročinný alebo Milosrdný.

1.2.2. Korán

Pri obhajobe útokov samovražední teroristi často citujú Korán, svätú knihu. Jeho učenie, podobne ako Biblia, je často interpretované tak ako sa to politicky, alebo ideologicky hodí. Najradikálnejšie sú salafistické výklady Koránu (Saudská Arábia, známe aj ako Wahábizmus).

Interpretácia veršov Koránu zohráva taktiež kľúčovú rolu v konflikte Západu a islámu.

Korán je centrálnym náboženským textom islámu a považuje sa za doslovný prepis božieho slova. Podľa islamistov bol Mohamedovi postupne zjavovaný medzi rokmi 610 až 632 prostredníctvom archanjela Gabriela. V islámom sa tvrdí, že Korán bol Mohamedovi zjavený počas tretej triády (posledných 9 dní) posvätného mesiaca Ramadán. Korán bol spísaný Mohamedovými žiakmi až po jeho smrti. Doslovný preklad arabského názvu je prednes, recitácia. Korán sa skladá zo 114 kapitol nazývaných súry. Tie sú zoradené od najkratšej po najdlhšiu. Väčšina moslimov vie naspamäť aspoň časť originálneho arabského Koránu. Tí, ktorí vedia spamäti celý Korán sa nazývajú *Huffaz* (singulár hafiz).

1.2.3. Mohamed

Mohamed bol arabský náboženský a politický vodca, zakladateľ islámu a moslimskej komunity zvanej Ummah, ktorej kázal. Moslimovia o Mohamedovi nehovoria ako o zakladateľovi islámu, ale radšej ako o poslednom božom prorokovi a reformátorovi originálneho Adamovho a Abrahámovho náboženstva, ktoré bolo počas vekov ľudstvom prekrútené a skorumpované. Moslimovia veria, že Mohamed bol spravodlivý a bezhriešny. Hriešnosť Mohameda však pripúšťajú Sunniti, aj keď učenie o Mohamedovej bezhriešnosti je obsiahnuté aj v sunnitskom učení.

1.3. Pravidlá stravovania

Opäť pozorujeme prísnu disciplínu, tak ako v ostatných aspektoch života Moslimov. Moslimovia môžu konzumovať len jedlo upravené podľa práva, podľa moslimských zákonov, teda jedlo *Halal*. Opakom je nezákonné jedlo a teda *Haram*. Obyčajne sú tieto zákony upravované tzv. *fatwami*, ktoré by sa, v rámci islámskeho práva a teda *šarije*, dali prirovnať k precedensom v angloamerickom právnom systéme. Vo všeobecnosti majú moslimovia zakázané konzumovať alkohol, krv a jej vedľajšie produkty a mäso mäsožravcov a všežravcov a teda bravčové, psy, mačky a opice (takisto by sa nemali jesť dravé ryby, mäkkýše a nešupinaté ryby).

Aby bolo jedlo pripravené podľa práva, musí byť zviera zabité moslimom, niektorí povoluju konzumovať aj zvieratá zabitú kresťanom alebo židom, takže niektorí moslimovia akceptuju košer pokrm, ak nemajú iný výber. Porážka zvieratá by mala byť vykonaná v mene boha, zviera nesmie byť usmrtené elektrickým prúdom, alebo obarením. Keď je zviera popravované, človek, ktorý to vykonáva by mal čítať príslušné pasáže z Koránu. Zdochlina by mala byť zavesená dolu hlavou dostatočne dlhý čas na to, aby stiekla z krvi. Správny spôsob zabitia zvieratá sa nazýva *Dhabiha*.

1.4. Symboly Islámu

Muslimovia neuznávajú žiadne ikony, alebo posvätné farby, pretože podľa islámu, uctievanie akéhokoľvek materiálna je v rozpore s monoteizmom. V starom zákone, ktorý je viac-menej pre všetky tri monoteistické náboženstvá spoločný, sa dočítame o Bohom zakázanom modloslužobníctve. Keď Mojžiš vyviedol Izraelitov z Egypta a 40 rokov blúdil po púšti, aby ich priviedol do zeme zaslúbenej, bolo im dlho čakať na boží zákon, tak si urobili zlaté teľa a tomu sa klaňali. Nie sú všetky ikony a sväté relikvie, koniec koncov aj kríž samotný, takýmto zlatým teľaťom?

Mnoho ľudí považuje polmesiac a hviezdu za symboly islámu. Toto však boli znaky Otomanskej ríše a nemožno ich stotožňovať s celým islámom. Takisto zelená farba sa považuje za symbol islámu, ale je to len zvyk, nie je to žiadny predpis, alebo pravidlo. Mnoho muslimov si zdobí príbytky veršami z Koránu, tie sú považované za posvätné. Z toho vyplýva aj muslimská architektúra a umenie. Vyznačuje sa geometrickými tvarmi. Výzdobu chrámov, na rozdiel od kresťanstva, kde sú to najrôznejšie výjavy zo života svätých, tvoria prírodné motívy, ornamenty a geometrické obrazce.

1.5. Islám po Mohamedovej smrti- Kalifát

Mohamed umrel bez toho, aby určil svojho nástupcu, alebo stanovil pravidlá pre jeho zvolenie. Bol nastolený Kalifát, na jeho čele stál kalif, ako vodca *Ummah* (Islámske spoločenstvo).

Slovo Kalifát pochádza z arabského *Khalifah*, čo znamená nástupca, predstavený. Toto slovo bolo romanizované a skrátene na *emir*. Žiadny z Mohamedových nástupcov nemal zjavenia podobné Mohamedovým. Krátko po jeho smrti sa jeho videnia spísali do podoby ktorú dnes poznáme ako Korán. Ten mal slúžiť Kalifovi ako legitímna autorita, podľa ktorej mal vládnuť.

Kalifovia verili, že sú duchovnými autoritami a vodcami islámu a tak vznikol fenomén bezbrehej poslušnosti a oddanosti Kalifovi. Všetky moslimské krajiny postupne preberali tento štatút kalifa a na čele moslimských štátov v severnej Afrike, Egypte, Španielsku stáli sultáni a emirovia. Tento trend zotrval v podstate nezmenený až do roku 1924, keď Turecká republika nahradila Otomanský kalifát. Snahy o obnovenie globálneho Kalifátu sa počas 20. storočia nestretli s úspechom. O čiastočnom úspechu sa dá hovoriť v prípade revolúcie v Iráne v roku 1979, založenej na šiitských princípoch. Jej vodcovia sa otvorene nevyjadrovali o obnovení globálneho Kalifátu, ale snažili sa exportovať myšlienku iránskej revolúcie do ostatných moslimských krajín.

1.6. Islámske právo- šarija

Podľa tradičného islámkeho učenia je islámskym právom *šarija*. Za právne pramene sú považované:

- Základným právnym prameňom islámskej jurisprudencie je **Korán**.
- Sekundárnym zdrojom je **Sunna**. Sunna nie je textom v pravom slova zmysle, tak ako Korán. Je to súbor praktických pravidiel na dodržiavanie Moslimských bohoslužobných úkonov.

- Zaradenie **Hadithu**⁸ do islámskeho práva je sporné. Význam hadithu je rôznymi smermi Islámu a rôznymi Imánmi vysvetľovaný rôzne.
- Za tretí a štvrtý prameň šarije je považovaná **Ijma** (konsenzus Moslimskej komunity) a **qiyas** (analogická dedukcia).⁹

Islámske právo špecifikuje 5 základných hriechov a to: **krádež, cestná lúpež, cudzoložstvo, krivé obvinenie z cudzoložstva, a opilstvo**. Každý hriech má svoj predpísaný trest. Korán sa tiež zaoberá problematikou dedičstva, manželstva, náhrady za ublíženie na zdraví a zabitie, pravidlami pôstu, povinnosti darovať charite a modlitebnými povinnosťami.

Tieto pravidlá a povinnosti môžu byť rozšírené, Korán je ich základom a Hadith tvorí doplnok v podobe výkladu, akým Korán interpretovali Mohamedovi žiaci. Dnes, keď je islám rozšírený aj do Iránu, Indonézie, Veľkej Británie a USA, mnoho moslimov nerozumie originálnym arabským textom Koránu a preto sa obracajú na *muftiho* (islamský sudca), ktorého rady sa väčšinou odvíjajú na základe šarije a hadithu.¹⁰

1.7. Islámsky kalendár

Islám sa datuje od *Hijry*, povestného odchodu Mohameda z Mekky do Mediny. Rok jedna teda zodpovedá roku 622 podľa gregoriánskeho kalendáru. Islámsky kalendár je

⁸ SPENCER, *Islám bez závoje*- Hadith: tradícia odkazujúca na Mohamedovo učenie a jeho činy. Považuje sa za dôležitý nástroj pre výklad *Sunny*, čo doslovne znamená vyšliapaná cesta a v islámskom kontexte je to cesta proroka Mohameda a teda je to vykonávanie náboženských tradícií zavedených prorokom Mohamedom. Niektoré názory vravia, že Sunna je len pokračovaním a znovuoživením tradícií, ktoré zaviedol prorok Abrahám. Do písanej podoby bol Hadith zaznamenaný počas 8. storočia za vlády Umara II. a dodnes sa naň odvoláva v otázkach islámskeho práva a histórie. Korán obsahuje mnoho pravidiel, ako by sa mal správny Moslim správať, ale vzniká mnoho situácií v náboženskom aj praktickom živote, ktoré nie sú upravené žiadnymi pravidlami v Koráne. Vtedy sa treba obrátiť na Sunnu a pomôcť si konkrétnym príkladom z Mohamedovho života. Niektorí Moslimovia Hadith uznávajú ako náboženský prameň, iní vravia, že Korán sám o sebe je postačujúci. Výskyt hadithu v jednom z rešpektovaných prameňov nestačí, Moslimovia rozdeľujú hadithy na správne (sahih), dobré alebo schválené (hasan), slabé (da'if) a podvrhnuté (mawdu'). Toto rozdelenie sa odvíja od toho, koľko krát sa hadith opakuje v tradíciách, koľko rôznych prameňov o ňom hovorí, jeho zhody alebo nezohody s učením Koránu, sily reťazca rozprávačov, ktorí ho spojili až k Mohamedovi a iných faktoroch.

⁹ Táto štruktúra však platí len pre sunnitskú vetvu islámu.

¹⁰ http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/beliefs/sharia_1.shtml (12.9. 2007)

lunárny, ale líši sa od ostatných lunárnych kalendárov (napr. Keltský) a to tým, že vynecháva tzv. vložený mesiac. Kalendár je teda synchronizovaný výlučne podľa mesiaca a nie podľa slnka, takže rok má 354 alebo 355 dní. Preto sa islámsky letopočet nedá prepočítať jednoduchým odpočítaním roku 622. Islámske posvätné dni pripadajú na určité fixné dátumy v závislosti na lunárnom kalendári, to znamená, že vzhľadom ku gregoriánskemu kalendáru sú tieto sviatky posuvné a vždy pripadnú na inú časť roka v gregoriánskom kalendári.

1.8. Vetvy islámu

Existuje mnoho rôznych odnoží a vetiev islámu. Všetky vychádzajú so spoločného základu. Základné prúdy, alebo školy sú **Sunni** (sunniti) a **Shi'a** (šiiti). Ďalším prúdom je **Sufizmus**, ten je skôr považovaný za mystickú odnož islámu než za filozofickú školu. Podľa odhadov 85% moslimov sú sunniti a 15% šiiti.

A) Sunniti

V arabčine názov *sunna* znamená princíp, alebo cesta. Sunniti aj šiiti veria, že Mohamed je ten, ktorého príklad treba nasledovať a imitovať jeho konanie čo najvernejšie. Z tohoto dôvodu je *Sunna* (súbor pravidiel, ktoré zaviedol Mohamed) považovaná za základný pilier sunitskej doktríny, ktorej časťou je aj *Hadith*. Sunniti sa delia na štyri hlavné prúdy:

- **Maliky** (25% svetových moslimov, Severná a Západná Afrika),
- **Shafi'i** (15% svetových moslimov, Kurdi- Turecko, komunity- Irak, Sýria, Irán, Egypt, Somálsko, Jemen, Indonézia, Thailand, Singapúr, Filipíny, Srí Lanka, Etiópia, Palestína, podpora vlády- Brunej, Malajzia),
- **Hanafi** (45% svetových moslimov, Pakistan, India, Bangladéš, Srí Lanka, Maledivy, Egypt, Sýria, Libanon, Palestína, Čečna, Dagestán, Bosna

a Hercegovina, Kosovo, Albánsko, Bulharsko, Rumunsko, Uzbekistán, Kazachstán, Kyrgystán, Tadžikistán, Turkmenistán, Čína, Rusko, Ukrajina, Západná Afrika, Afganistán),

- **Hanbali** (5% svetových moslimov- Arabský polostrov, Saudská Arábia).

V rámci sunnizmu existujú aj niektoré ortodoxné vetvy nazývané kalam.

B) Šiiti

Od sunnitov sa líšia popieraním autority prvých troch kalifov. Pripisujú Mohamedovi odlišný význam (rozdielny hadith) a uctieujú rozdielne tradície. V šiitskej doktríne hrá hlavnú úlohu význam pripisovaný *Imánom* (vodcom). Neuznávajú vodcovstvo kalifov, ale nasledovníci Mohameda sú *Imánovia*. Uznávajú pokrvné nástupníctvo Mohameda. Veria, že prvého Imána, Ali ibn Abu Taliba, ktorý bol Mohamedov bratranec a zároveň zať, si za svojho nástupcu stanovil Mohamed sám. Šiiti sú rozšírení najmä v Iráne, čo je čisto šiitský štát. Z radikálnych islámskych hnutí patrí medzi šiitské libanonské hnutie Hizbaláh (Božia strana) podporované z Iránu.

C) Sufizmus

Mystická forma Islámu nasledovaná ako sunnitmi, tak aj šiitmi. Veria, že uctievanie islámskeho práva je len prvým krokom k dokonalej pokore. Zameriavajú sa na duchovnejšie aspekty islámu ako je dokonalá viera, alebo potlačenie ega jednotlivca. Väčšina *sufistov* sa radí buď k šiitom, alebo sunnitom, ale nájdu sa aj odnože sufizmu, ktoré sa nedajú zaradiť k sunnitom, ani šiitom (napr. Bektashi¹¹). Sufizmus nájdeme v celom islámskom svete od Senegalu po Indonéziu.¹²

---

¹¹ Bektashi je odnož sunnitského sufizmu, ktorá používa prvky šiitského islámu. Túto sektu založil Hajji Bektash Wali v Iráne, v 16. storočí sa dostala do Anatólie (Turecko) a postupne na Balkán (Albánsko).

¹² http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam/subdivisions/sunnishia_4.shtml (12.9. 2007)

1.9. Islámsky fundamentalizmus

Náboženská ideológia obhajujúca doslovné interpretácie Koránu a islámskych textov, islámskeho práva šarija a snažiaca sa o vytvorenie náboženského islámskeho štátu.

Aj tu, pri vetvení islámskeho náboženstva na rôzne ďalej sa vetviace odnože si môžeme všimnúť paralelu s vetvením a spormi, ktoré vznikali v rámci kresťanstva v období reformácie.

Oboznámenie sa s základnými hodnotami islámskeho kultúrneho okruhu má zásadný význam pri chápaní mentality moslimov. Pomáha odpovedať na otázku prečo si Moslimovia zvolili ako formu boja práve samovražedný terorizmus. Prečo si myslia, že je táto forma boja efektívna.

V isláme má obetovanie sa „pre dobro“ veci v mene Aláha oveľa väčšiu hodnotu ako ľudský život. Je treba mať na pamäti, že tak, ako kresťania a židia, aj moslimovia veria v posmrtný život, ktorý má oveľa väčší význam ako ten pozemský. Na základe toho, aké činy budú páchať v pozemskom živote, ako budú nasledovať príklad Aláha a Koránu, taký bude posmrtný večný život Moslimov. Pochopenie islámu je zásadný princíp pre pochopenie fenoménu samovražedných atentátnikov.¹³

---

¹³ Islam.Com, <http://www.islam.com> (20.11. 2006), IslamiCity, <http://www.islamicity.com> (20.11. 2006), <http://al-islam.org> (21.11. 2006), <http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam> (12.9. 2007)

2. Konflikt kultúr, Západ verzus Islám

„Pokiaľ ostane islám islámom (čo je isté) a Západ (čo je menej isté) Západom, bude vzťahy medzi týmito dvoma civilizáciami určovať tento zásadný spor, rovnako, ako ich určoval štrnásť storočí. Tento vývoj má čiastočnú spojitosť s protikladom medzi sakrálnymi a sekulárnymi hodnotami, čiastočne s historickou rivalitou medzi kresťanstvom a islámom, čiastočne s žiarlivou povahou západnej moci, čiastočne s nepriateľstvom, ktoré vyvoláva dominancia Západu v postkoloniálnom politickom usporiadaní Blízkeho východu a čiastočne s horkosťou a ponížením, ktoré vyvoláva nepriaznivé porovnanie jednotlivých úspechov islámskej a západnej civilizácie v posledných dvoch storočiach.“¹⁴

Podľa Samuela Huntingtona, harvardského univerzitného profesora, nastala po konci studenej vojny nová epocha. Studená vojna bola vo svojej podstate konfliktom ideológií-liberálnej demokracie a socializmu. Po nej sa do popredia dostávajú hodnoty ako civilizačná príslušnosť, náboženstvo, národnosť a tie sa stávajú príčinami novodobých konfliktov. Ako hovorí Huntington, konflikty politických ideológií v rámci jednej civilizácie vystriedal stret kultúr a náboženstiev medzi jednotlivými civilizáciami. Pozrime sa bližšie na argumenty, ktoré Samuel Huntington na obhajobu svojej teórie používa.

Huntington predovšetkým nesúhlasí s tvrdením niektorých odborníkov (neokonzervatívny prúd), že po porážke socializmu je liberálna demokracia so svojimi hodnotami a inštitúciami automaticky to pravé a jediné riešenie aplikovateľné kdekoľvek na svete. Domienka, že po páde sovietskeho komunizmu nastáva konečné a celosvetové víťazstvo Západu je mylná, keďže rozdelenie sveta z čias studenej vojny už neplatí. Nemôžeme očakávať, že celý svet prijme a je schopný prijať liberálnu demokraciu ako najlepšie a jediné riešenie.¹⁵

---

¹⁴ HUNTINGTON, *Stret civilizácií: boj kultur a proměna světového řádu*, s. 251

¹⁵ HUNTINGTON, *Stret civilizácií: boj kultur a proměna světového řádu*

Teória, ktorá sa v medzinárodnej politike objavuje a oponuje Huntingtonovej teórii o strete civilizácií sa nazýva hegelovský „koniec dejín“ revidovaný a aplikovaný na novú situáciu Franciom Fukuyamom.¹⁶ Táto teória nevyzdvihuje víťazstvo USA v studenej vojne len z technologickej a vojenskej prevahy Washingtonu nad Moskvou, ale tvrdí, že je to úspech a konečné potvrdenie morálnych základov Západu.¹⁷

Medzi zástancov tejto teórie „konca dejín“ patria hlavne neokonzervatívci. A sú to väčšinou práve vyznávači neokonzervativizmu, ktorí zastávajú myšlienku o univerzalite liberálnej demokracie, jej hodnôt a inštitúcií a potrebu šíriť tieto hodnoty liberálnej demokracie do celého sveta.

Huntington argumentuje proti tvrdeniam tejto teórie tým, že jej argumenty sú založené na mylnom predpoklade, podľa ktorých koniec sovietskeho komunizmu znamenal koniec histórie a celosvetové víťazstvo liberálnej demokracie. Nedostatkom tejto argumentácie, ktorá vychádza z usporiadania sveta počas studenej vojny je, že ako jedinú alternatívu komunizmu vidí liberálnu demokraciu.

Z tohto pohľadu potom podľa neho zo zániku prvého logicky vyplýva univerzalita druhého. V dnešnom svete však svoju renesanciu zažívajú náboženstvo a náboženská príslušnosť, stávajú sa hybnou silou, motivujúcim faktorom, stmelujúcim kultúrnym pojivom.¹⁸

Základom konfliktu Západu a islámu je teda, podľa teórie stretu civilizácií, kultúrna a náboženská odlišnosť, je to jednak odlišnosť v hodnotovej orientácii a na druhej strane konflikt islámu a kresťanstva. Západ je kultúra kresťanská a stojí proti nej kultúra islámska. Proti individualisticky orientovanej Západnej kultúre stojí islámsky deocentrický kolektivismus. moslimovia veria v bohom stanovený nezvratný osud, ich každodenný život sa točí okolo náboženstva a náboženstvo zasahuje do každej oblasti ich života.

---

¹⁶ Francis Fukuyama, ázijsko-americký filozof a ekonóm, vid': <http://www.sais-jhu.edu/faculty/fukuyama/index.html>

¹⁷ KEPEL, *Válka v srdci islámu*

¹⁸ HUNTINGTON, *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*

Aj napriek konfliktu a zdanlivej protipolarite islámu a kresťanstva, nájdeme medzi oboma náboženstvami mnoho spoločného. Predovšetkým treba podotknúť a zopakovať, že obe náboženstvá majú rovnaký základ, rovnakú vieru v jediného boha a spoločných prorokov. Moslimovia chápu islám ako „očistenie“, „zmoderniovanie“ alebo vylepšenie nedokonalého a skorumpovaného kresťanstva.

V samotnom vývoji islámu, ako náboženstva môžeme nájsť určitú paralelu s kresťanstvom a jeho vývojom, určitý opakujúci sa cyklus vo vývoji náboženstva. Keď bolo kresťanstvo vo vývojovom štádiu, v ktorom je dnes islám, náboženstvo tiež tvorilo alfu a omegu života človeka. Stačí si spomenúť na stredovekú cirkev a moc, či už ekonomickú, intelektuálnu, alebo politickú, ktorou disponovala. Na ideologickú moc, ktorú mala v rukách a na túžbu expandovať, ktorou sa vyznačovala. Tak ako dnes moslimovia vedú svoje protestné akcie pod heslom „Allah Akbar“, tak kresťanstvo kedysi dobýjalo nové územia v znamení kríža.

Huntington zdôrazňuje ďalšiu paralelu. Tvrdí, že keďže sú obidve náboženstvá monoteistické nemôžu, na rozdiel od náboženstiev polyteistických, ľahko asimilovať ďalšie božstvá a na svet pozerajú dualistickou optikou, vnímajú ho rozdelený na „my“ a „oni“. Obidve sú tiež náboženstvá univerzalistické, ktoré si robia nárok na to byť jedinou pravou vierou, ku ktorej sa môže primknúť celé ľudstvo. Ďalej sú to náboženstvá misionárske, zdieľajúce presvedčenie, že povinnosť veriacich je obracať na jedinú pravú vieru neveriacich. Islám sa od svojich počiatkov šíril predovšetkým územnými výbojmi, a tam, kde k tomu boli príležitosti sa rovnakým spôsobom šírilo aj kresťanstvo.

Paralelné pojmy „**džihád**“ a „**križiacka výprava**“ sú nielen podobné- zároveň tieto dve náboženstvá odlišujú od ostatných veľkých svetových náboženstiev. Rovnako sa islám aj kresťanstvo (spolu s judaizmom) vyznačujú teologickým pohľadom na dejiny¹⁹, ktorý stojí v kontraste k pohľadu cyklickému, alebo statickému prevládajúcich v ostatných civilizáciách.²⁰

---

¹⁹ Podľa teologického pohľadu dejiny majú svoj zrod, trvanie a čaká ich aj zánik.

²⁰ HUNTINGTON, *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*

V posledných rokoch stále rastú kontakty a premiešanosť moslimov s obyvateľmi Západu. To vytvára v oboch skupinách nový zmysel pre identitu a pre jej odlišnosť od identity toho druhého. Interakcia a premiešanosť tiež vyvolávajú spory týkajúce sa práv členov jednej civilizácie v zemi ovládanej členmi civilizácie druhej. Podľa Huntigtona ako v kresťanských, tak v moslimských spoločnostiach došlo v osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch k rapídneho poklesu tolerancie pre toho druhého.

Hlavným zdrojom odporu a nepriateľstva nezápadných národov voči Západu je miera západnej nadvlády vo sfére globálnej komunikácie. Západné snahy univerzalizovať vlastné hodnoty a inštitúcie, udržať si hospodársku a vojenskú nadržanosť, rovnako ako pokusy o intervencie v konfliktoch moslimského sveta vyvolali u moslimov veľký odpor. Navyše s pádom komunizmu zmizol spoločný nepriateľ islámu a Západu, v dôsledku čoho sa tak jeden stal hrozbou pre toho druhého.

Ďalší dôvod nepriateľstva je moc bohatstva. Tak ako Západ kedysi ohromoval východné kultúry a svoje kolónie mocou, ktorá vyplývala z jeho bohatstva, dnes majú Arabské krajiny svoje vlastné bohatstvo, ktorým ohúrili Západ- svoje ropné bohatstvo. To im umožnilo zbaviť sa fascinácie Západom a uvedomiť si hodnotu vlastnej kultúry, čím stúpilo ich národné sebavedomie a túžba presádzať islámske hodnoty aj mimo islámskych krajín. Tak, ako kedysi hrali prím koloniálne veľmoci so svojím bohatstvom, dnes sú to moslimské krajiny so svojimi zásobami ropy, ktoré si môžu diktovať podmienky.

Napriek všetkým vymenovaným konfliktom medzi Západom a islámom zásadným problémom Západu nie je islámsky fundamentalizmus, je to Islám ako taký a to, čo ho robí odlišným od západnej civilizácie. Problémom Islámu nie je CIA ani Americké ministerstvo obrany- je ním Západ, odlišná civilizácia, ktorej príslušníci sú presvedčení o univerzalite svojej kultúry a domnievajú sa, že ich nadržaná, aj keď upadajúca moc im nariaďuje túto kultúru šíriť po celom svete. Toto sú zásadné ingrediencie, ktoré živia

konflikt medzi islámom a Západom. Takto vidí hlavné príčiny konfliktu islámu a Západu harvardský profesor Samuel Huntington vo svojom diele *Stret civilizácií*.²¹

Dôkazom vzájomnej nevraživosti je aj fakt, že USA podnikli na Blízkom východe toľko vojenských akcií namierených proti Arabom, koľko doposiaľ nepodnikli voči žiadnemu inému národu.²²

Podľa francúzskeho islamistu a odborníka na arabskú problematiku Gillesa Kepela je však Huntingtonov konflikt medzi Západom a islámom²³ len zámerna východného bloku (z konfliktu počas studenej vojny) za Orient. Nepriateľ sa teda len posunul viac na východ. Táto zámerna je však podľa Kepela klamná, pretože budí dojem, že nový nepriateľ je rovnako centralizovaný, ako bol sovietsky blok. Islámsky svet však ani zďaleka nie je taký homogénny. Pre politiku Spojených štátov je však výhodné preorientovať sa jednoducho na nového nepriateľa, ktorým sa stane islám.²⁴

To je samozrejme chyba, a Spojené štáty zahájili chybnú stratégiu hlavne čo sa týka formy boja proti tomuto neinštitucionalizovanému nepriateľovi. Jeho vojenské ciele nemožno zbombardovať, nemá základne a hlavných predstaviteľov, ako tomu bolo v prípade sovietskeho bloku. Zavádzajúci je aj názov hlavného nepriateľa USA v tomto boji, al-Káida, čo v preklade znamená základňa alebo báza. To vzbudzuje predstavu o nejakej teroristickej základni, o sídle niekde v afgánskej jaskyni. Dnes už sú známe úvahy o možnom význame slova al-Káida, ktorý sa dá preložiť ako databáza. To zodpovedá internetovej databáze, prostredníctvom ktorej džihádisti verbujú nových bojovníkov.²⁵

---

²¹ HUNTINGTON, *Stret civilizácií: boj kultur a proměna světového řádu*

²² HUNTINGTON, *Stret civilizácií: boj kultur a proměna světového řádu*

²³ Alebo presnejšie Západ versus islám a konfucianstvo, viď. Príloha 7- Globálna politika civilizácií: vznikajúce spojenectvá

²⁴ KEPEL, *Válka v srdci islámu*

²⁵ KEPEL, *Válka v srdci islámu*

Počas studenej vojny si spojenci USA a Saudská arábia boli ochotní tolerovať vzájomné vrtochy, saudský wahábizmus²⁶ a americkú proizraelskú orientáciu. Ale keď v októbrovej vojne v roku 1973 USA zriadili letecký most na zásobovanie Izraela zbraňami, odstavila Saudská Arábia prísun ropy na Západ. Po prvý krát použila silu zbrane vo svojich rukách, silu ropy.²⁷ Po zániku spoločného nepriateľa USA a jeho spojenca Saudskej Arábie sa ústrednou politikou na Blízkom východe stáva bezpečnosť Izraela, nie spojenectvo so saudskou petromonarchiou. Dve hlavné špecifiká politiky USA v regióne Blízky východ sú práve Izrael a ropa.²⁸

---

²⁶ Sekta, ktorú založil Muhammad ibn-Abd-al-Wahab v 18. storočí, vyznačuje sa prísnyim nasledovaním Prorokových skutkov, považuje ostatné vetvy islámu za heretické. Oni sami sa nazývajú saláfisti, pretože v isláme nie je dovolené vyznávať idoly. Takže pomenovanie podľa Wahaba nie je vhodné.

²⁷ Inváziou do Iráku chcela USA získaním prístupu k iráckej ropе dokázať Saudskej Arábii, že sa dokáže zaobísť aj bez jej dodávok ropy.

²⁸ KEPEL, *Válka v srdci islámu*

3. Samovražedný útok

3.1. Definícia

Definovať samovražedný terorizmus je veľmi komplikované. Existuje nespočetne veľa autorov a nespočetne veľa definícií. Definícia teror, terorista sa po prvýkrát objavila počas Francúzskej revolúcie na označenie tých, ktorí teror používali v mene štátu. Naopak v 19. storočí sa takto hrdo nazývali ruskí a francúzski anarchisti bojujúci proti štátu. Nacistické Nemecko počas 2. svetovej vojny takto označovalo členov hnutí odporu. Kto je teda vlastne terorista. Ten, používajúci násilie v mene štátu, alebo proti štátu?

Odpoveď na túto otázku nie je dodnes celkom jasná. Veď keď sa po útoku na Izraelský nočný klub Dolphinarium v Tel Avive, pri ktorom zahynulo 21 ľudí, robil prieskum verejnej mienky medzi Palestínčanmi, väčšina nepovažovala útok za teroristický čin. Na otázku, či si myslia, že zahraniční pozorovatelia budú útok považovať za teroristický čin však 92% odpovedalo „áno“.²⁹

Univerzálna definícia terorizmu neexistuje. Použiť by sa dala definícia :

- **abstraktná**, ktorá je veľmi ťažko realizovateľná
- **demonštratívna** sa vyznačuje značnou neúplnosťou, keďže teroristi používajú stále nové techniky.
- **zmiešaná** by bola najvhodnejšia, ale zatiaľ neexistuje³⁰

---

²⁹ KRUEGER, MALEČKOVÁ, *Education, Poverty, Political Violence and Terrorism: Is there a casual connection?* NBER Working Paper no. w9074, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA, July 2002; <http://papers.nber.org/papers/W9074>, (15.5. 2007)

³⁰ DAVID, SLADKÝ, F. ZBOŘIL, *Mezinárodní právo veřejné*

Terorizmus delíme na **štátny**, keď je vykonávaný buď orgánmi štátu, alebo štát na túto činnosť školí a ponecuje jednotlivcov. V prípade, že teroristickú činnosť vykonávajú jednotlivci, alebo skupiny bez kontroly štátu, hovoríme o **medzinárodnom terorizme**, ak tieto činy obsahujú medzinárodný prvok.

Medzinárodný prvok môže mať rôzne formy:

- **ratione personae** (páchatelia a obeť sú štátni príslušníci rôznych zemí)
- **ratione materione**
- **ratione loci** (príprava, uskutočnenie, či útek sa týka rôznych zemí).³¹

Znaky medzinárodného terorizmu sú:

- použitie alebo hrozba násilia
- protiprávnosť
- použitie strachu
- subjekt je v súčasnosti kolektívna organizácia, alebo jednotlivec
- objektom je život, alebo integrita ukročitého okruhu ľudí, verejné a hospodárske objekty, na ktorých závisí normálny život v určitom prostredí
- náhodný výber obetí, často nevinný civilisti
- provokatívny ráz
- reakcia verejnej mienky³²

---

³¹ DAVID, SLADKÝ, ZBOŘIL, *Mezinárodní právo veřejné*

³² DAVID, SLADKÝ, ZBOŘIL, *Mezinárodní právo veřejné*

Po útokoch z 11. septembra 2001 hovoríme o novej etape terorizmu. Odborníci používajú rôzne termíny:

- **hyperterorizmus** (F. Heisbourg),
- **moderný terorizmus transnacionálneho charakteru** (J. Ikenberry),
- **globálny terorizmus**.

Globálny teroristi nemajú národnú identitu, ale celosvetovú. Žijú v mnoha štátoch, hlavne na dvoch kontinentoch- v Ázii a v Afrike, mnohokrát v diaspóre v Európe a v Severnej Amerike. Sieť Usáma bin Ládina pokrýva štyri kontinenty- Áziu, Afriku, Európu a Ameriku³³

Samovražedný útok, je útok, pri ktorom útočník zabije seba aj cieľ, proti ktorému útočil. Pojem sa v širšom význame používa pre činy, kde úmysel útočníka nie je jasný, ale je takmer isté, že sa činom odsudzuje na útok z napadnutej strany. Táto bojová taktika býva používaná vojenskými a polovojenskými militantnými skupinami.

Cieľ útoku môže byť vojenský, vtedy je útok klasifikovaný ako vojenský útok. Keď ide o civilný cieľ, hovoríme o terorizme. Civilisti sú obľúbeným cieľom. Sú ľahšie napadnuteľní ako obrnené vozidlá, alebo ozbrojení a ostražití vojaci. Politické poslanstvo útoku je silné a hrozba atentátnika, ktorý je ochotný obetovať svoj život, vyvoláva väčší strach, ako akýkoľvek iný druh terorizmu. Výcvik takýchto "ľudských striel" si vyžaduje čas a izoláciu.

Vojenský historici zistili, že samovražedné útoky sa objavujú len v prípadoch, kde má v konfliktoch jedna zo strán prevahu a druhá vykazuje nedostatok prostriedkov pre efektívny tradičný protiútok. Samovražedný atentát, ako bojová taktika, je veľmi účinný a finančne nenáročný. Nálož sa dostane priamo do bezprostrednej blízkosti k cieľu, netreba žiadne načasovanie ani diaľkovo ovládaný spínač. Netreba platiť drahú techniku, ktorá by po útoku zabezpečila útočníkom únik. Samotné nálože sú obvykle veľmi primitívne, po domácky zostrojené výbušniny. Ale zato veľmi účinné. Proti tejto

---

³³ EICHLER, *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*

zbrani masového teroru, proti “živým náložiam”, neexistuje žiadna obrana. Odôvodnenie útoku môže byť vojenské, politické, alebo oboje.³⁴

Podľa štúdie Roberta Papeho³⁵, profesora na chicagskej univerzite, samovražedný terorizmus obvykle vyvíja tlak na vládu určitej krajiny a požaduje od nej zmenu svojej politiky. Škody a utrpenie spôsobované obyvateľstvu majú psychologicky pôsobiť ako na vládu, tak aj na obyvateľov krajiny. Stupňovaním útokov teroristická skupina demonštruje svoju ochotu počas útoku zomrieť a schopnosť poriadat' ďalšie akcie. Tento tlak má zlomiť buď vládu, alebo jej ľud, ktorý sa vzbúri proti svojej vláde.

Pri **vojenských útokoch** štátov platí, že útočník je silnejší štát a útočí na cieľ, ktorým je slabší štát. Pri vojenskom útoku sú dve možné stratégie: stratégia, ktorá postupne zvyšuje nátlak na obyvateľstvo a zvyšuje náklady na boj, takže náklady na boj prevýšia hodnotu požadovaných cieľov. Druhá stratégia je jednoducho dokázať štátu, na ktorý sa útočí, že nemá na to, aby v boji zvíťazil, či už finančne, alebo technologicky, a teda nemá význam viesť boj do konca.

Pri **samovražednom terorizme** je to presne naopak, útočníkom je slabšia strana požadujúca ústupky od silnejšej strany. V tomto prípade je druhá stratégia dokazujúca štátu, že nemajú na to, viesť účinný boj proti teroristom nezmyselná. Štáty sú obvykle oveľa lepšie technologicky aj finančne vybavené. Použiteľná je jedine prvá taktika spôsobovania škôd a strát na životoch. Až sa teroristom podarí presvedčiť vládu, proti ktorej bojujú, že za takúto cenu nemá význam bojovať. V minulosti bola táto technika úspešná napríklad pri stiahnutí izraelských vojsk z pásma Gazy a zo Západného brehu. Vtedy nátlak série samovražedných atentátov vyvolal vzburu verejnosti, ktorá zatlačila na vládu a tá sa nakoniec z okupovaných území stiahla (podrobnejšie vid'. 3.4.1. Hodnotenie samovražedného terorizmu cieľovými štátmi a teroristami samotnými).

Efektívnosť útokov je postavená na nasledujúcich troch základných pilieroch:³⁶

---

³⁴ EICHLER, *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*

³⁵ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

³⁶ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

- **Smrtonostnosť.** Útočník môže zbraň niesť na vlastnom tele až k cieľu, prípadne môže použiť nálož vo vozidle, ktorým sa dopraví až k cieľu. O vysokej smrtonostnosti svedčí aj fakt, že v rámci 188 samovražedných útokov (1980-2001)³⁷ pripadá na jeden útok priemerne 13 mŕtvych (neráta sa teroristický útok z 11. septembra 2001 na Svetové obchodné centrum v New Yorku a neráta sa ani smrť útočníka). Celkovo bolo v tomto období (1980-2001) spáchaných 4 155 teroristických útokov a zahynulo pri tom 3 207 ľudí (opäť sa neráta teroristický útok z 11. septembra 2001 na Svetové obchodné centrum v New Yorku a ani smrť útočníka). Keď to zhrnieme, tak samovražedné atentáty tvoria 3% na celkovom počte teroristických útokov, ale na počte obetí sa podieľajú 48%.³⁸
- **Strach z opakovaných útokov.** Atentátnici svojimi činmi demonštrujú ochotu zomrieť pri útoku. Toto ich odhodlanie vyvoláva strach z nových útokov, keďže neexistuje spôsob, ako ich zastrašiť.
- **Strach z vystupňovania budúcich nákladov tým, že útočníci budú spôsobovať stále väčšie a väčšie škody.** Atentátnici sú odhodlaní zomrieť, nemajú žiadne zábrany. Organizácie zastrašujú vlády tým, že verbujú stále viac a viac dobrovoľníkov ochotných sebaobetovať sa. Nebezpečenstvo väčších strát a škôd spočíva v hrozbe nasadenia väčšieho počtu atentátnikov na jeden útok.

Ako príklad si spomeňme útok z 11. septembra 2001 a na škody, ktoré ním boli spôsobené, či už na životoch, alebo finančné. Aby teroristi dosiahli ústupkov, musia udržiavať kontinuitu útokov. Iba to nepriateľa destabilizuje. To nie je vždy jednoduché, na Blízkom východe sa Izraelskej tajnej službe darí niektoré útoky prekaziť, čo vedie k náhodnému, chaotickému výberu cieľov. Organizácie musia verbovať nových členov a keďže útoky nie sú korunované úspechmi, strácajú masovú podporu verejnosti. Z tohoto hľadiska je možné atentáty z 11.9. považovať za pokračovanie, posilnenie

³⁷ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

³⁸ Z PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)- Department of State, 1983-2001, *Patterns of Global Terrorism*, Washington, DC: DOS

a vyvrcholenie samovražedných útokov, ktoré v Izraeli úplne nenaplnili politické očakávania. Rozdiel je, že pri izraelských útokoch ide o blízkeho konkrétneho nepriateľa, predmet každodennej nenávisti. V druhom prípade ide o vzdialeného, islamistickými elitami vykonštruovaného, nepriateľa. Preto je v tomto prípade treba oveľa viac dbať na prípravu a výcvik atentátnikov.³⁹

3.2. Historický prierez vývoja samovražedného atentátu, úspechy a efektívnosť v dosahovaní cieľov v politike

História samovražedných atentátov siaha ďaleko do staroveku. Ako som už spomenula, samovražedný atentát sa objavuje v histórii vždy v takých situáciách, kde v boji proti sebe stoja nerovní súper, jedna zo strán je materiálne a technicky menej vybavená a táto nízkorozpočtová forma boja jej dáva aspoň nejakú šancu na víťazstvo. Voľba je väčšinou dobrovoľná, ale často pod nátlakom skupiny, alebo charizmatického vodcu. Je to veľmi nízkorozpočtová a vysoko smrtonosná metóda boja.

V histórii túto techniku používala napríklad židovská sekta Zelótov (ich radikálna vetva, zvaná Sicarii) v boji proti Rimanom a v snahe vyhnať ich z Judei.

Koncept strachu a systematického násillia ako prostriedku k dosahovaniu politických cieľov, bol po prvýkrát použitý Maximiliánom Robspierom počas Francúzskej revolúcie. Podobné režimy, v ktorých strach a teror boli legitimizované štátom, sa objavili v 20. storočí v Rusku (Lenin), Kambodži (Pol Pot), alebo v Iráne (Chomejní).

Samovražedné útoky začali budiť pozornosť počas druhej svetovej vojny, ako zbraň zameraná na spôsobovanie materiálnych škôd. V Pacifiku boli spojenecké lode napádané japonskými pilotmi kamikadze, ktorí spôsobovali najväčšiu škodu tým, že nabúrali lietadlami plnými nálože do vojenského cieľa.

---

³⁹ KEPEL, *Válka v srdci islámu*

Kamikadze (božský vietor) sa prvý raz objavili v bitke o Filipíny (november 1944). V bitke o Okinawu 2000 japonských pilotov dobrovoľne napadlo americké námorníctvo. Straty ako na životoch, tak aj náklady na americkej strane, boli obrovské, čo prispelo k tomu, že na konci vojny bola nakoniec použitá atómová bomba.

Od 80.tych rokov zaznamenáva samovražedný útok vzrastajúci úspech u hnutí odporu vrátane vzbúrencov a partizánov. Vlády, proti ktorým sú tieto skupiny namierené, ich označujú ako teroristické skupiny. Najčastejšie je táto metóda používaná na Strednom východe a na Srí Lanke.

Od roku 1993 sú samovražedné útoky obľúbenou zbraňou palestínskych hnutí ako je Hamás, Islámsky Džihád a Brigáda martýrov Al-Aqsa. Útočníci, spriaznení s týmito skupinami, často používajú tzv. samovražedný pás, ktorý je navrhnutý tak, aby sa dal pripevniť na telo útočníka pod šatami (viď. Príloha 1- Organizované samovražedné útoky, 1980-2001, použitá zbraň u jednotlivých útokov je najčastejšie samovražedný pás). Aby sa maximalizovali straty na životoch, útoky sa uskutočňujú v kaviarňach a autobusoch, v miestach, kde sa koncentruje najviac ľudí.⁴⁰

3.2.1. Samovražedný atentát v rámci Islámu

Asasíni⁴¹

Assasíni sú sekta, ktorá vznikla zo šiitskej vetvy islámu zvanej *Ismailiti*, presnejšie z podseky zvanej *Nizárijci* (Nizárijskí Ismailiti). Šiiti sa delia, tak ako suniti, na ďalšie vetvy v závislosti na tom, koho uznávali za hlavného Imána. Assasíni pôsobili, ako sa odhaduje, v 8. až 14. storočí. Anglické slovo *Assassin*, označujúce úkladnú vraždu, vzniklo práve podľa tejto bojovej sekty.

---

⁴⁰ Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)

⁴¹ REYNOLDS, *Secret Societies (Inside the World's most notorious Organizations)*

Oni sami sa nazývali *fedayeen*, čo znamená, ochotní obetovať sa pre blaho daného cieľa. Zakladateľom sekty bol podľa všetkého Hassan-i-Sabah. Hassan-i-Sabah sa odštiepil od pôvodnej šiitskej vetvy a so skupinou jemu verných bojovníkov sa utiahol do hôr blízko Teheránu, do pevnosti zvanej Alamut. V pevnosti dal vybudovať nádhernú záhradu, ktorá bola rozdelená do štyroch častí.⁴²

Hassan-i-Sabah, obklopený svojimi vernými, získaval nových stúpencov tak, že skupoval od miestnych obyvateľov nechcené deti a tie potom vychovával k obrazu svojmu. Žiaci dostali skvelú islámsku výchovu, ktorá spočívala v absolvovaní siedmych stupňov zasvätenia.

Dnes by sa táto metóda dala prirovnať k brainwashingu. V poslucháčoch sa pestovala oddanosť a viera vo svojho vodcu. On sám bol považovaný za nástupcu Mohameda, za božieho sprostredkovateľa. Verili, že dokáže komunikovať s Aláhom. Podobným procesom „zasvätenia“ dnes prechádzajú budúci samovražední atentátnici.

Keď sa žiaci dostali do adolescentného veku bolo im zjavené tajomstvo posmrtného večného života v raji. Vtedy vodca ponúkol svojim žiakom dočasnú návštevu raja. Ako sám vravel, všemohúci a milosrdný Aláh mu umožnil tento zážitok svojim zverencom sprostredkovať.

Mladíkov potom dostali pomocou hašišu (odtiaľ verzia názvu Hashshashini) do stavu delíria a preniesli ich do tajnej rajskej záhrady uprostred pevnosti Alamut. Keď sa mládenec prebudil, bol ešte v drogovom opojení a nachádzal sa v nádhernej záhrade plnej jedla a omamného vína, ktoré mali moslimovia v pozemskom živote zakázané konzumovať. Obklopovali ho nádherné polonahé dievčiny ochotné splniť akúkoľvek jeho adolescentnú sexuálnu túžbu. Dievčiny mali za úlohu mládencovi šeptať do ucha: „tu si v raji, keď umrieš, v poslušnosti svojmu pánovi, takýto posmrtný život ťa čaká.“ Mládenec zotrval v „raji“ jeden deň, potom ho opäť omámili, preniesli naspäť odkiaľ prišiel a nechali ho pomaly prebúdzat sa.

---

⁴² Opisy tejto rajskej záhrady vytvorenej v pevnosti Alamut pochádzajú z pera cestovateľa Marca Pola ale tento prameň sa považuje skôr za mýtický, keďže jeho návšteva sa pravdepodobne uskutočnila v roku 1273 a Alamut bol Mongolmi zničený v roku 1256.

V mnohých prípadoch, mladík hneď po prebudení spáchal samovraždu v nádeji, že sa vráti do vytúženého kráľovstva nebeského. Preto bolo treba apelovať a zdôrazňovať, že do raja sa možno dostať len za odmenu, za vernú poslušnosť svojmu pánovi a vodcovi. A tak nečudo, že mládenci boli ochotní a nadšení vykonať čin, ktorý ich odsudzoval na istú smrť.

Hassan-i-Sabah zašiel vo svojej taktike až tak ďaleko, že si dal vo svojich komnatách vykopať podzemné komory, alebo tunely. Boli vybudované tak, že keď v nich človek stál, trčala mu na úroveň komnaty iba hlava. Hassan používal tieto komory na inscenáciu nasledovného divadla:

do komory postavil jedného zo svojich verných, o ktorom si jeho kamaráti a ostatní učenci mysleli, že položil život v poslušnosti svojmu pánovi. Mládencovi trčala v komnate len hlava a tú Hassan naaranžoval tak, aby vyzerala, že je na striebornom podnose celá od krvi. Vtedy zavolať ostatných učeníkov, aby si vypočuli slová svojho druha, ktorého vraj Hassan pomocou svojich schopností a komunikácie s Aláhom „privolať zo záhrobia“. Vtedy nechal mládenca rozprávať o krásach rajskej záhrady. Celé divadlo Hassan ukončil tým, že nešťastníka „vrátil“ do sveta mŕtvych tým, že pred očami prekvapených učeníkov „sťal“ hlavu ešte viac prekvapeného nešťastníka na striebornom podnose.

Istý Benjamin z Tudely opisuje návštevu u Assasínov. Benjamin sa s Hassanom prechádzal krajom a ten mu ukazoval jeho krásy, keď prechádzali okolo pevnosti, kde hore na veži stáli Hassanovi verní učenici, Hassan len pokynul rukou a mládenci sa hodili dolu hradbami a ich telá sa roztrieskali na skaliskách. Potom sa otočil na zhrozeného Benjamina a spýtal sa ho, či pozná nejakého iného kresťanského, alebo moslimského panovníka, ktorý sa môže pochváliť toľkou vernosťou zo strany svojich poddaných.

Celý vražedný mechanizmus spočíval v tom, že po vyškolení, boli mladí učenici infiltrovaní medzi obyvateľstvo v jednotlivých strategických oblastiach, kde žili normálnym nenápadným životom a čakali, niekedy aj niekoľko rokov, kým príde ich chvíľa a budú môcť poslúchnuť svojho pána a týmto činom sa dostať do raja. Mnohokrát

sa vrahovia dostali do osobnej blízkosti svojej budúcej obete a dokonca sa s ňou spriatelili. Preto boli Assassíni takí obávaní, nikto netušil, kedy a odkiaľ príde ich úder.

To sa napríklad odohralo aj v roku 1192, keď bol zavraždený Konrád z Montferratu, ktorý bol len pár dní pred smrťou oficiálne zvolený za kráľa Jeruzalemského (de jure bol Konrád kráľom už od roku 1190). Jedna z verzií vraždy hovorí o tom, ako sa ku Konrádovi nahlásili na audienciu mnísi, ktorí sa mu chceli pokloniť. V momente, keď sa dostali do jeho blízkosti, úkladne ho zavraždili a pri zatýkaní nekládli vôbec žiadny odpor, pričom vedeli, že ich čaká krutá a pomalá poprava. Vysvitlo, že vrahovia neboli žiadny mnísi, ale obávaní Assassíni.⁴³

Tu niekde môžeme nájsť počiatky fenoménu samovražedných útočníkov v rámci islámu. Tento spôsob boja dnes používajú extrémistické islámske skupiny ako Hizbaláh (šiiiti) a Hamás (suniti). Spôsob, akým extrémistické skupiny zaškoľujú a fanatizujú svojich členov sa dá prirovnať k metóde Assassínov.

Istý islámsky vodca prirovnal samovražedné útoky k chirurgickému zákroku. Keď je ľudský organizmus chorý a niet mu inej pomoci než chirurgicky zakročiť, je to to isté, ako keď je chorá spoločnosť a vyliečiť sa dá len „chirurgickými zákrokmi“.

Blízky východ a efektívnosť samovražedných atentátov v dosahovaní politických cieľov⁴⁴

V dvadsiatom storočí sa na Blízkom východe samovražedný útok začal, ako forma, boja vyskytovať začiatkom osemdesiatych rokov.

Keď Irán po nástupe Chomejního opustil proamerický tábor, v ktorom ostal Egypt, neuchýlil sa do sovietského tábora. Šiitský extrémisti vládnucci v Teheráne ho taktiež zatracujú. Pod heslom: „Ani Východ ani Západ, ale islámsku revolúciu!“ si Islámska

---

⁴³ REYNOLDS, *Secret Societies (Inside the World's most notorious Organizations*

⁴⁴ Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)

republika hľadá svoje miesto inde. V novembri 1979 zaútočila na americké veľvyslanectvo a amerických diplomatov zajala ako rukojemníkov.

Keď sa Iránu postavil do cesty Irák a s požehnaním západu rozpútal v septembri 1980 proti Iránu vojnu, neváhal Teherán použiť nekonvenčné spôsoby boja. Bola ním napríklad hromadná samovražda mladých šiitských revolucionárov, ktorí vošli s mučedníckou páskou s nápisom „Allah Akbar“ okolo čela do iráckych mínových polí a nechali sa spoločne roztrhať mínami.⁴⁵

Islámska republika zároveň otvorila v regióne aj druhú, vyslovene teroristickú frontu. V decembri 1981 pri útoku na irackú ambasádu v Bejrúte, kde páchatelia síce dodnes nie sú známi, išlo zrejme o útok podporovaný Iránom. Po tom, ako bol v septembri 1982 zavraždený protiizraelský prezident Libanonu, Bashir Gemayel, samovražedný útok sa stáva strategickou politickou zbraňou.

V rámci proiránaskej libanonskej politickej strany Hizbaláh (Božia strana) sa táto forma boja čoskoro stala geopoliticky efektívnou zbraňou. A to v októbri 1983, keď bolo zabitých takmer 300 amerických a francúzskych vojakov. Do roku 1985 bol Izrael pod tlakom samovražedných atentátov nútený vzdať sa väčšiny územných ziskov dosiahnutých inváziou do Libanonu v roku 1982.

Izraelsko-Palestínsky terorizmus sa začal v roku 1992 a v roku 1993 sa stal organizovaným pod libanonskou stranou Hizbaláh, ktorá zaškolila členov palestínskeho Hamásu a Palestínskeho islámskeho džihádu (PIJ), ktorí sa snažili prekaziť mierové jednanie v Oslo.⁴⁶

---

⁴⁵ KEPEL, *Válka v srdci islámu*

⁴⁶ Background Report, Rada bezpečnosti OSN/RB OSN V Blízkovýchodním mírovém procese, historie a současnost, XI/RB/BGR/1, <http://www.amo.cz/soubory/student-summit/11-rocnik/model-osn-xi-rb-background-blizky-vychod.pdf> (16.5. 2007)- „Dohody z Oslo (názov dokumentu **The Oslo Declaration of Principles**) sú založené na implementácii rezolúcií RB OSN č. 242 a 338, ktoré požadujú: plné uznanie práva druhej strany na existenciu, odchod izraelskej armády z okupovaných území resp. z Pásma Gazy a oblasti Jericha, následný vznik Palestínskej samosprávy s obmedzenými právomocami: napr. vlastná ozbrojená polícia, kontrola nad vnútornou bezpečnosťou, školstvom, zdravotníctvom a sociálnymi záležitosťami, právo jednať s cudzími mocnosťami v ekonomických záležitostiach, záležitostiach oblastného rozvoja, kultúry, výchovy a vedeckej činnosti.

V roku 1988 zakladateľ PIJ⁴⁷ Fathi Shiqaqi uviedol takzvané pravidlá martýrstva. Podľa neho Aláh zakázal samovraždu, ale velebí martýrstvo. A tak PIJ nasledovali Hizbaláh v samovražedných bombových atentátoch.

Paradoxné je, že sieť islámskych extrémistických skupín sa zorganizovala počas Afgánsko- Sovietskej vojny, za finančnej pomoci USA (al-Káida počas Afgánsko- Sovietskej vojny spolupracovala s USA).

Nazývať radikálne islámske hnutia (či už šiitské- hizbaláh, alebo sunnitské- Al Qaeda, Taliban) fundamentalistickými je prinajmenšom zavádzajúce. Dnešné islámske radikálne skupiny sú oveľa viac ovplyvnené Európou, obdobím reformácie ako moslimskými tradíciami, alebo históriou. Myšlienka o štáte s vládnucim duchovenstvom, o náboženskej polícii dohliadajúcej na vybočenie z duchovných koľají, tvrdo trestajúcej heretikov, má svojho predchodcu vo Svätej inkvizícii. Idea toho, že náboženstvo sa má presadzovať v rámci politiky je pre islám úplne nová a v histórii sa predtým neobjavuje. Naopak počas stredoveku bola veľmi populárna v kresťanskej Európe.⁴⁸

3.3. Samovražedný útok dnes, stratégia a jej účinnosť vysvetlená na príkladoch

Samovražedné útoky mali v histórii rôzne podoby a obyčajne heroizovali tých, ktorí ich vykonali a položili život za spravodlivosť. Historicky prvý moderný bombový samovražedný útok, zahrnujúci výbušniny nesené priamo k cieľi či už na človeku, alebo na civilnom vozidle, sa odohral v roku 1981 a bol, ako som už spomenula, vykonaný frakciou Libanonskej civilnej vojny. Dnes sa táto taktika rozšírila do mnohých krajín.

Izrael si ponechal právo kontrolovať zahraničnú politiku a obranu. Dohody z Oslo uľahčily jednanie medzi izraelským premiérom Rabinom a jordánskym kráľom Husajnom, ktorí v októbri 1994 podpísali mierovú zmluvu.

Po krátkom prerušení vyjednávání mieru medzi Izraelom a Palestínskou samosprávou kvôli teroristickým útokom palestínskych ozbrojených zložiek bola medzi oboma aktérmi v septembri 1995 uzavrená dohoda tzv. OSLO II, ktorá rozšírila kompetencie palestínskej vlády i na Západný breh Jordánu. V januári 1996 prebehli na palestínskych územiach prvé slobodné voľby do orgánov Palestínskej samosprávy.

⁴⁷ Palestínsky Islámsky džihád (Palestinian Islamic Jihad)

⁴⁸ KEPEL, *Válka v srdci islámu*

Rozdiel medzi samovražednými atentátnikmi vo vojne v armádnych radoch a samovražedných atentátnikoch v radoch civilistov je, že vojak bojuje v službách národa a teda nesie určitú zodpovednosť za politiku svojej krajiny, kdežto civilista môže a nemusí podporovať politiku národa.

Reakcia na samovražedný útok je väčšinou taká, že atentátnik bol určite motivovaný zúfalstvom a pravdepodobne pochádzal z chudobnej, zanedbanej časti spoločnosti. Takéto vyhlásenia mali ako prezident George W. Bush, tak aj Dalai Lama. Antropológ Scott Atran však vo svojej štúdii z roku 2003 prišiel na to, že takéto závery nie sú ani prinajmenšom dokázateľné.

Nedávno publikovaný výtlačok Harvard University od profesora Alberta Abadieho taktiež spochybňuje všeobecne prijímaný fakt o tom, že terorizmus pochádza z biednych vrstiev. Naopak dokázalo sa, že teroristické násilie je spojené s národnostnou rovinou politickej slobody. Presnejšie terorizmus je spájaný s prechodom krajín na demokratický režim. Tento prechod k demokratickým slobodám je obdobiť, keď je vláda veľmi slabá a politická nestabilita je zvýšená, čo vytvára živnú pôdu pre terorizmus.⁴⁹

Podľa Roberta Papeho⁵⁰, riaditeľa Chicagskeho projektu o samovražednom terorizme a experta na samovražedných atentátnikov, 95% takýchto útokov v poslednom období malo rovnaký strategický cieľ: stiahnutie sa okupujúceho štátu z oblasti sporného územia. Pape zaznamenal, že v posledných dekádach sú samovražedné útoky používané ako súčasť politickej taktiky proti demokratickým štátom, v ktorých verejná mienka zohráva úlohu v určovaní politiky.

Papeho výskum sa týka obdobia od roku 1980 do 2001 a zahrňuje 187 prípadov. Výskumom zistil, že atentáty nie sú náhodnými činmi zúfalých, či pološialených jednotlivcov, ale sú v drtivej väčšine uskutočňované nejakou organizovanou skupinou a snažia sa o dosiahnutie určitých cieľov. Vo väčšine sú to ústupky, ktoré nátlakové

---

⁴⁹ Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)

⁵⁰ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

skupiny požadujú od liberálne demokratických vlád. Teroristom sa tento spôsob nátlaku osvedčil, zistili, že zaberá.

Dôkazom toho je stiahnutie vojsk USA a Francúzska z územia Libanonu v roku 1983, opustenie Libanonu Izraelskou armádou v roku 1985, stiahnutie sa Izraela z pásma Gazy a Západného brehu v rokoch 1994 a 1995, povolenie od vlády na Srí Lanke k založeniu Tamilského štátu v deväťdesiatych rokoch, udelenie autonómie Kurdom od tureckej vlády v druhej polovici deväťdesiatych rokov.⁵¹ Liberálne demokracie by sa pod tlakom terorizmu mali viac zameriavať na vnútornú bezpečnosť než na militantnosť a okupáciu cudzích území, to je cieľ teroristických útokov.

V sledovanom období (1980-2001) vzrástlo tempo samovražedných útokov a oveľa väčší dôraz sa prikladá správne lokalizovaniu útoku. Pred rokom 1980 sa atentáty objavovali naozaj len zriedka. Pre porovnanie, v osemdesiatych rokoch sa uskutočnilo dokopy 31 atentátov, v deväťdesiatych to bolo už 104 a v rokoch 2000-2001 bolo spáchaných celkovo 53 útokov.

Západ zameriava svoju pozornosť hlavne na atentáty v islámských krajinách, ktoré sa považujú za „najväčších producentov“ samovražedných atentátnikov. Najviac atentátnikov však pochádza z hnutia LTTE (Liberation Tigers of Tamil Eelam), alebo Tamil Tigers. Toto hinduistické hnutie bojujúce za autonómiu bolo silne ovplyvnené marxisticko-leninistickou ideológiou. Až 75 z celkových 187 atentátov v období 1980-2001 bolo spáchaných práve týmto hnutím.⁵²

Len donedávna bola všeobecne prijímaná chybná profilácia samovražedného útočníka. Bol prijatý všeobecný názor, že útočník je nevzdelaný, nezamestnaný, sloločensky izolovaný, slobdný muž. Dnes ale vieme, že atentátnik pochádza so širokého spektra životných štýlov a je veľmi ťažké predom stanoviť nejakú profiláciu, do ktorej by s určitosťou zapadol. Je pravda, že medzi jednotlivcami sa môžu vyskytnúť aj iracionálni fanatici, ale skupiny, do ktorých sú väčšinou organizovaní jednájú racionálne.

---

⁵¹ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

⁵² PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

V rokoch 2003 až 2004 začali byť ženy v samovražedných útokoch zaangažované oveľa viac ako kedykoľvek predtým. Táto skutočnosť značne sťažila profiláciu samovražedných útočníkov, keďže ženy majú väčšinou inú motiváciu ako muži. Ich motivácia sa väčšinou odvíja od skutočnosti, že v krajinách, kde sa samovražedné atentátničky objavujú, majú ženy podriadenú úlohu v spoločnosti.

Takáto skupina má určitý politický cieľ, ktorý sa svojou stratégiou snaží dosiahnuť. Stratégia, aj keď je pre skupinu ako celok racionálna, môže byť iracionálna pre jedinca (atentátnika, ktorého čaká smrť). Organizácia sa tak snaží potlačiť ciele jednotlivcov a pozdvihnúť nad ne cieľ organizácie, celku. Preto je veľmi dôležité vypestovať v jednotlivcoch silný pocit súnależitosti ku skupine, stožnenie sa s cieľmi organizácie. Thomas Schelling, americký ekonóm a profesor zahraničných vzťahov, hovorí o „racionalite iracionality“. Takýmto spôsobom sa organizáciám podarilo vyvynúť veľmi účinný nátlakový prostriedok.⁵³

Vráťme sa ale k štúdii Roberta Papeho⁵⁴, ktorá nám ukazuje ako sa organizáciám podarilo dosiahnuť efektívnosť útokov. Úspech je podľa neho postavený na piatich základných princípoch:

- **Útoky majú svoju stratégiu.** Väčšina atentátov je nenáhodných, je za nimi skupina, ktorá sleduje svoj cieľ, útoky sa objavujú v zhlukoch a majú za úlohu zvyšovať napätie a nátlak. Po dosiahnutí cieľa sa útoky zastavia
- **Útoky sú namierené proti liberálnym demokraciám.** Všetky útoky od roku 1980 boli namierené proti demokratickým vládam. Chcú od nich dosiahnuť ústupky, alebo uznanie. Ide zväčša o sebaurčenie, teritoriálne ciele, odsun vojenských jednotiek z územia. Liberálne demokracie sa vďaka miere, akou sa verejnosť zapája do politického diania, javia ako najlepší cieľ.

---

⁵³ Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)

⁵⁴ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

- **Poznanie, že nátlak funguje.** Nárast atentátov za posledných 20 rokov je dôsledkom toho, že atentátnici sa naučili, že nátlak a zastrašovanie funguje a darí sa im takýmto spôsobom dosiahnuť svojich cieľov. V predchádzajúcom texte boli vymenované úspechy, ktoré sa samovražednými stratégiami podarilo dosiahnuť (Libanon 1983, Libanon 1985, Gaza a Západný breh 1994-95, Tamil Tigers 90. roky, Kurdi 90. roky). Keď sa nad tým zamyslíme, musíme uznať, že táto stratégia funguje a preto si teroristické organizácie dávajú čoraz smelšie plány.

- **Taktika spôsobujúca straty na civilistoch.** Organizáciám sa osvedčila taktika útokov spôsobujúca straty na civilistoch. Nefunguje tu pravidlo, čím väčší ústupok požadujem, tým väčší tlak musím vyvíjať. Na demokratické štáty funguje práve nátlak spôsobujúci malé až stredné straty na civilistoch.

- **Zlá bezpečnostná stratégia demokratických štátov.** Demokratické štáty namiesto toho, aby posilňovali svoju vnútroštátnu bezpečnosť a bezpečnosť na hraniciach, investujú do armády a posilujú obranu a svoje zložky v zahraničí, čím ale nechránia svojich civilistov, čo teroristické skupiny využívajú vo svoj prospech.

Vlády demokratických štátov si v tomto boji musia uvedomiť, že nebojujú proti viditeľnému inštitucionalizovanému nepriateľovi, ktorý je limitovaný nejakým územím, možno ho zbombardovať, zničiť jeho vojenské objekty. Tak to bolo v studenej vojne, ale tá už je dávno za nami aj so svojimi pravidlami hry. Liberálna demokracia stojí zoči voči novému nepriateľovi. Ten nie je organizovaný na žiadnom území, nemá svoj štát, ani oficiálnych predstaviteľov. V tomto boji platia úplne nové pravidlá.

3.3.1. Faktory dôležité pri organizovaní samovražedného atentátu

Samotný fakt, že samovražedný terorizmus sa snaží o dosiahnutie politických či vojenských cieľov nám napovedá o tom, že to nie je žiadne správanie sa fanatických jednotlivcov, ale premyslené jednanie skupiny. Pri konkrétnom útoku sú najdôležitejšie nasledujúce faktory:

- **Správne zorganizované načasovanie (timing).** Ako ukazuje tabuľka v Prílohe 3- Motivácia a ciele organizovaných samovražedných atentátov v období medzi rokmi 1980 a 2001 bolo spáchaných 188 samovražedných útokov. 95%, teda 179 z nich bolo súčasťou organizovanej kampane a 9 bolo náhodných.

Sedem nezávislých sporov viedlo k samovražednému terorizmu: prítomnosť amerických a francúzskych vojsk v Libanone, Izraelská okupácia Západného brehu a Gazy, nezávislosť tamilských regiónov na Srí Lanke, nezávislosť kurdských regiónov v Turecku, Ruská okupácia Čečenska, okupácia Kašmíru Indiou a prítomnosť amerických jednotiek na Saudsko Arabskom polostrove.⁵⁵

Celkovo bolo uskutočnených 16 akcií, pretože niektoré útoky sa opakovali, aby teroristi dosiahli želaných cieľov, alebo išlo o odvetu. Jedenásť kampaní sa skončilo a päť na konci roka 2001 stále prebiehalo (viď. Príloha 1- Organizované samovražedné útoky, 1980-2001). Útoky v rámci jednej kampane boli obyčajne všetky organizované jednou teroristickou skupinou, niekedy viacerými kooperujúcimi skupinami.

Pri atentátoch je najdôležitejšie načasovanie, ktoré závisí od strategického rozhodnutia vodcu. Napríklad v prípade dosiahnutia čiastočných, či úplných ústupkov od atakovanej vlády je treba útoky pozastaviť, aby sa nestali kontraproduktívnymi. Potom zväčša útoky aspoň na čas utíchnu, kým si vodcovia organizácie nezvolia nový strategický cieľ, ktorý by chceli nátlakom dosiahnuť.

Príkladom takejto samovražednej kampane môžu byť útoky Hamásu z roku 1995, keď Hamás tlačil na Izrael, aby sa stiahol z miest na Západnom brehu Jordánu. Hamás pozdržal útoky na jar a začiatkom leta, aby tak dal šancu OOP dosiahnuť cieľ vyjednaním s Izraelom. Keď sa však Hamásu začiatkom júla zdalo, že Izrael sa snaží rokovania zbytočne preťahovať a z územia sa odmieta stiahnuť, nasledova

---

⁵⁵ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007), str. 5

séria samovražedných atentátov. Izrael po týchto útokoch urýchlil odsun z územia a Hamás útoky zastavil.

Ak by samovražedné atentáty boli iracionálne a neorganizované, nemali by takto presne definované politické ciele. Keby aj áno, tak by sa v rámci jedného konfliktu tieto ciele líšili. A hlavne načasovanie útokov by bolo úplne náhodné, prípadne ovplyvnené provokáciami a útokmi opozície. Vôbec, alebo len v malej miere by nebolo ovplyvnené vyjednávaním o cieľoch, ktoré sú pre teroristov kľúčové a ktoré s opozíciou prebieha.

▪ **Výber nacionalistického cieľa, za ktorého dosiahnutie sa bojuje.**⁵⁶

Samovražedný terorizmus je stratégia, ktorá prináša príliš veľké obete. Takže túto stratégiu má zmysel použiť len v prípade, že bude dosiahnutý veľmi významný politický cieľ. Teroristická skupina obetovaním životov svojich členov stráca samozrejme popularitu a prívržencov. Tú sa jej podarí udržať len ak je obeť vyvážená naozaj významným a spoločensky všeobecne podporovaným cieľom.

Pre spoločnosť, z ktorej teroristické skupiny zvyčajne vzišli, je najčastejším cieľom nezávislosť vlasti od zahraničného vplyvu alebo kontroly, či už obyvateľov, pôdy, alebo politiky. Takže najčastejšie teroristi bojujú za to, čo chápú ako svoju vlasť, proti zahraničným jednotkám na tomto území. Zaujímavé je, že tento cieľ, teda vytlačiť cudzie jednotky z územia teroristami považovaného za svoju vlasť, mali ako kľúčový všetky kampane v období 1980-2001.

Tabuľka v Prílohe 3- Motivácia a ciele organizovaných samovražedných atentátov zhrňa ciele jednotlivých teroristických kampaní v spomínanom období. Od roku 1980 nebola žiadna teroristická kampaň namierená voči domácej opozícii, alebo voči zahraničnej opozícii, pokiaľ tá nemala v krajine svoje vojsko. Aj keď pre pozorovateľa zo západu najviac vyčnievajú útoky na civilistov, väčšina útokov bola

---

⁵⁶ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007), str. 6

namierená priamo proti cudzineckým ozbrojeným zložkám a bola vedená guerillovými organizáciami, ktoré používajú aj konvenčnejšie spôsoby boja.

Dokonca aj al-Káida spadá do tohoto vzorca. Hoci Saudská Arábia nie je priamo okupovaná americkými vojskami a teroristi majú politické výhrady voči saudskému režimu, hlavnou výhradou a cieľom teroristických kampaní Al Qaeda je stiahnutie amerických vojsk z Arabského polostrova.

Je možné, že niektoré kampane sú iracionálne pre svoj nerealizovateľný cieľ? Skutočnosť je taká, že cieľe a podmienky, ktoré si niektoré kampane kládli, neboli plne realizovateľné. Ale vodcovia teroristických kampaní sú racionálni aspoň v dvoch veciach:

Po prvé: ciele, za ktoré bojujú, nie sú žiadnymi extrémistickými cieľmi (aj keď prostriedky, ktoré používajú sú), ale sú zväčša národnostné požiadavky na sebaurčenie spoločné pre celú komunitu na danom území.

Po druhé: kampane majú obyčajne veľkú podporu požadovaných cieľov u verejnosti. Väčšinou sa tieto ciele zhodujú s cieľmi rôznych iných nacionalistických zoskupení v rámci komunity. Rozdiel je len v ponímaní legitímnosti použitia násillia.

Ako príklad môžeme opäť použiť jednanie Hamásu. Teroristické akcie Hamásu vyvolali odplatu Izraela, ktorej cena bola pre Palestínčanov príliš vysoká. To všetko sa udialo sledovaním na prvý pohľad nereálneho cieľa, ktorý si Hamás stanovil. Cieľa požadujúceho zničenie štátu Izrael. Aj keď výhliadka na ustanovenie Arabského štátu na území historickej Palestíny je mizivá, väčšina Paletínčanov to považuje za žiaduce. Hamás na začiatku svojho pôsobenia v roku 1994 vyhlásil, že čo sa týka martýrskych operácií, budú použité na dosiahnutie čiastkových cieľov ako odsun vojsk zo Západného brehu a Gazy a pre konečný cieľ, vytvorenie Islámskeho štátu bude nutné použiť iných ozbrojených akcií.⁵⁷

---

⁵⁷ Z PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007); SHIQAQI, *The Israeli-Palestinian Peace Process*, Portland, OR: Sussex Academic Press, 2002; HROUB, *Hamas: Political Thought and Practise*,

▪ **Výber vhodného objektu, proti ktorému je samovražedný útok namierený.**⁵⁸ Dôvodov, prečo sú teroristické útoky namierené hlavne proti demokratickým štátom, je niekoľko. Najpodstatnejší je, že demokratický systém je všeobecne považovaný za zraniteľný, s tendenciou podľahnúť násilnému nátlaku. Toto je výsledkom toho, že verejnosť demokratického štátu má veľmi nízko postavený prah znášať nátlak, zvlášť ozbrojený, a má možnosť ovplyvňovať politiku štátu. Ako som už spomínala, teroristi počítajú s tým, že verejnosť sa vzbúri proti svojej vláde, proti násiliu, ktoré ona dovolí, aby bolo na verejnosti páchané.

Príkladom je nasledovná situácia, Kurdi versus Turecko a Irák. Hoci bol Irák ku kurdskej národnosti oveľa brutálnejší ako bolo Turecko, Kurdi používali samovražedné útoky len na demokratické Turecko a nie na autoritársky Irák. Je nespočetne veľa národnostných skupín žijúcich v rôznych autoritárskych štátoch, ktoré žijú v útlaku a mohli by ich inšpirovať samovražedné útoky ako prostriedok na dosiahnutie cieľov, ale nie je tomu tak.

Aj tento fakt, a síce, že samovražedné atentáty sa uskutočňujú len keď čelia strategicky „zraniteľnejšiemu“ protivníkovi, vyvracia domienku, že samovražedné útoky sú iracionálne a nestrategické útoky zmätených fanatikov.⁵⁹

3.3.2. Formy terorizmu, ich ciele a účinnosť

V dnešnej dobe môžeme pozorovať rôzne formy nátlaku, alebo terorizmu mešín voči vláde. Cieľ je väčšinou získať si prívržencov, alebo zastrašiť opozíciu. Pod pojmom terorizmus nechápeme hneď fanatických atentátnikov pripravených odpáliť sa v mene

---

Washington DC: Institute for Palestine Studies, 2000; NUSSE, *Muslim Palestine: The Ideology of Hamas*, Amsterdam: Harwood Academic, 1998

⁵⁸ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007), str. 7

⁵⁹ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

Aláha. Podľa Roberta Papeho sa dajú definovať tri základné formy terorizmu.⁶⁰ Demonštratívny terorizmus, deštruktívny terorizmus a samovražedný terorizmus.

Demonštratívny terorizmus

Demonštratívny terorizmus sa snaží prostredníctvom svojich akcií získať si nových stúpencov a sympatizantov. Chce vyvolať strach u opozície, alebo upozorniť tretiu nezaujatú stranu a primäť ju k tomu, aby podporila ciele teroristov. Takýto druh terorizmu používajú skupiny ako napríklad Oranžskí dobrovoľníci (Orange volunteers, Severné Írsko), Národná oslobodzovacia armáda v Kolumbii, Red Brigades v Taliansku. Tento druh útokov býva obyčajne predom oznámený. Teroristom ide o to, aby veľa ľudí útok sledovalo, nie aby veľa ľudí prišlo o život.

Deštruktívny terorizmus

Deštruktívny terorizmus sa snaží o to, aby čo najviac ľudí bolo útokom zasiahnutých, aby teroristi dosiahli čo najväčší počet obetí. Skupiny týmto konaním často riskujú stratu popularity, práve medzi nezaujatými stranami, ktoré by sa mohli pridať na ich stranu. Ide o organizácie ako Írska republikánska armáda (IRA), Revolučné ozbrojené sily Kolumbie (FARC, Fuerzas armadas revolucionarias de Columbia). Ale sú to aj Palestínci snažiaci sa odpáliť pri útoku čo najviac Izraelcov ako aj individuálne útoky anarchistov.

Samovražedný terorizmus

Samovražedný terorizmus je najbrutálnejšou formou terorizmu. Útočník pri útoku očakáva, že neprežije. Úspech celej akcie si vyžaduje jeho sebaobetovanie.

---

⁶⁰ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

Samovražedný atentát je v užšom ponímaní definovaný tak, že útočník sám seba zabije. V širšom poňatí tak, že útočník sa nechá zabiť, resp. očakáva, že ho zabijú. Účel môže byť demonštratívny, ale môže ísť aj o cielenú vraždu. Skupina riskuje stratu podpory ostatných teroristických skupín, hlavne tých umiernených. To sa udialo napríklad v prípade palestínskych samovražedných atentátnikov útočiacich na Izrael, ktorý svojím násilným správaním stratili podporu antisionisticky orientovaných Židov žijúcich mimo štátu Izrael.

3.3.3. Sociologický rozbor

Kto je atentátnikom- pôvod, motivácia

Čo je dnes kľúčovou motiváciou, ktorá vedie toľkých mladých ľudí k tomu, aby sami seba odpálili? Je to náboženská výchova sľubujúca zasľúbený raj ako odmenu za sebaobetovanie? Je to podpora a tlak zo strany rodiny, pre ktorých obetovanie ich člena znamená vykúpenie zo života za hranicou biedy, pretože rodina martýra sa stáva rodinou z ktorej vzišiel hrdina a je o ňu patrične finančne postarané? Pre našu mentalitu je nepredstaviteľné, ako môže rodič s úsmevom a radosťou poslať svoje dieťa na smrť. Ako môže byť najvrúcnejším želaním matky, aby sa z jej syna stal martýr. Je to brainwashing, alebo krajšie povedané povzbudzovanie so strany palestínskej spoločnosti, pre ktorú je toto najúčinnějšía odvetá za útlak a pokoru? Nasledujúca časť diplomovej práce je zameraná na zistenia, vzniknuté na základe výskumov rôznych odborníkov, týkajúcich sa motivácie a psychológie samovražedných atentátov.

Podľa psychológa Stanleyho Milgrama nie je pravda, že palestínsky atentátnici⁶¹ sú, ako ich označujú médiá a americká vláda, šílení psychopati bez domova. Milgram vraví, že v tomto prípade je dôležitý faktor poslušnosti a podriadenosti svojmu nadriadenému. Jeho výskum dokázal, že aj priemerní Američan poslúchne deštruktívny príkaz, pokiaľ je správne formulovaný. Keď deti v škole dostali príkaz od učiteľa potrestať elektrickými šokmi svojich spolužiakov, ktorí sa nenaučili naspamäť určitý odsek, väčšina žiakov

---

⁶¹ V tejto subkapitole sa odvolávam na palestínskych atentátnikov, keďže výskum Stanleyho Milgrama, z ktorého čerpám bol uskutočnený práve na tejto skupine.

tento rozkaz splnila aj napriek protestom, keď trestaní žiaci od bolesti kričali. Nie preto, že by mali vražedné sklony, ale z dôvodu rešpektu a poslušnosti voči autorite učiteľa.

*Extrémistické správanie môže byť vyprovokované a spáchané na podnet nejakej historickej, spoločenskej, politickej, alebo ideologickej skutočnosti.*⁶²

Atentátnici na blízkom východe konajú v súlade s kolektívnym duchom, vyplývajúcim zo spoločnej historickej nespravodlivosti, podriadeného politického postavenia a ponižovania. Atentátnici chcú takýmto spôsobom demonštrovať svoju pravdu. Jednotlivci majú tendenciu vnímať pravdu svojimi očami a myslia si, že len táto pravda je objektívna a ostatní ľudia ju majú skreslenú. Navyše, jednotlivci obvykle vnímajú hodnoty spoločnosti viac extrémne, ako v skutočnosti sú. Z toho potom vyplýva nepochopenie sa nepriateľských skupín navzájom, podporované náboženskou a politickou propagandou. Pri tomto chybnom vnímaní jedna skupina interpretuje jednanie a vnímanie reality tej druhej ako terorizmus alebo oslobodzovací boj a označuje ho za nesprávny radikálny, či iracionálny.⁶³

Chudoba a nedostatočné vzdelanie nie sú smerodajné faktory označujúce samovražedných atentátnikov.

Argumenty potvrdzujúce domnienku, že samovražední atentátnici pochádzajú z chudobných a nevzdelaných vrstiev vychádzajú zo štúdie ekonóma Garyho Beckera. Štúdia prichádza so závermi, že kriminálnici sú rozumní ľudia, jednajúci vo vlastný prospech. Becker tvrdí, že jednotlivec sa rozhodne pre kriminálny čin vtedy, keď príjem z úspešného kriminálneho činu preváži alternatívne náklady. To znamená to, čo by si vyrobil poctivou prácou. Preto kriminalisti pochádzajú hlavne z robotníckej triedy. Toto ale neplatí pre samovražedné atentáty. V ich prípade môže byť finančné zabezpečenie rodiny len sekundárnou motiváciou.

---

⁶² Z Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)- S. Milgram, *Obedience to Authority* (Harper & Row, New York, 1974)

⁶³ Z Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)- L. Ross, C. Stillinger, "Psychological factors in conflict resolution," *Negotiation J.* 7, 389 (1991).

Takéto racionálne zdôvodnenia trestných činov sa však nedajú aplikovať na všetky zločiny (domáce násilie, vraždy z vášne...) a ešte menší zmysel dávajú pri aplikácii na samovražedných atentátnikov. Samovražední atentátnici zvyčajne nemajú menšie príležitosti, ako ostatní členovia spoločnosti. Ako zdôrazňuje arabská tlač, ak martýr nemá čo stratiť, obeta by bola zbytočná: „Ten, kto spácha samovraždu, zabije sa pre svoje vlastné dobro, keď sa obetuje mučeník, obetuje sa pre dobro náboženstva a národa.“⁶⁴

Mučeníci prechádzajú pred zverbovaním náročným výberovým konaním, kde sa hodnotí vzdelanie kandidáta (len kandidát s primeraným vzdelaním je schopný samostatne vykonať samovražedný atentát, útok je síce naplánovaný, ale vykonáva ho každý individuálne), jeho motivácia, psychické zdravie (kandidát nesmie byť psychicky labilný, aby bol schopný atentát vykonať). Vodcovia radikálnych teroristických hnutí zhodne tvrdia, že záujemcov o členstvo je oveľa viac, aká je potreba hnutí.

Výskumy Kruegera a Malečkovej⁶⁵ dokazujú, že vzdelanie nemá, alebo ak má, tak pozitívnu koreláciu k páchaniu samovražedných útokov. Pri voľbách v decembri 2001 mala väčšina Palestíncov odmietajúcich dialóg s Izraelom vyššie vzdelanie. Taktiež väčšina atentátnikov Libanonskej radikálnej strany Hizbaláh mala zakončené stredoškolské vzdelanie. Mnoho atentátnikov pochádza práve z radov študentov. Kruegerove výskumy ďalej ukazujú, že napriek tomu, že jedna tretina Palestíncov žije pod hranicou chudoby, len 13% palestínskych atentátnikov pochádzalo z chudobných pomerov, 57% atentátnikov malo vyššie ako stredoškolské vzdelanie, pre porovnanie v rámci celej populácie je to len 15%.⁶⁶

---

⁶⁴ KRUEGER, MALEČKOVÁ, *Education, Poverty, Political Violence and Terrorism: Is there a casual connection?* NBER Working Paper no. w9074, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA, July 2002; <http://papers.nber.org/papers/W9074>, (15.5. 2007)

⁶⁵ Alan Krueger je profesor ekonómie a medzinárodných vzťahov na Princetone a Jitka Malečková je absolventkou Filozofickej fakulty UK a pracuje ako odborná asistentka v ústave Blízkeho východu a Afriky FF UK so zameraním na turkológiu.

⁶⁶ KRUEGER, MALEČKOVÁ, *Education, Poverty, Political Violence and Terrorism: Is there a casual connection?* NBER Working Paper no. w9074, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA, July 2002; <http://papers.nber.org/papers/W9074>, (15.5. 2007)

3.3.4. Psychologický rozbor

Psychologický profil samovražedného atentátnika

Aj keď ponížovanie a zúfalstvo môžu prispieť k náchylnosti na to, aby sa človek stal atentátnikom, štúdie psychológa Ariela Merariho dokazujú, že tieto faktory jav samovražedných atentátnikov nevysvetľujú a nie sú ani všeobecne aplikovateľné. Merari poukázal na dôležitosť inštitúcií pri samovražedných atentátoch. Jeho tím podrobil výsluchu 32 z 34 rodín atentátnikov (Palestína, Izrael do roku 1998), vyspovedal tých, ktorí samovražedný atentát prežili, i tých zverbovancov, ktorí od organizácie al-Káida utiekli.

Samovražedný atentátnik zodpovedá profilu priemerného normálneho človeka (pre podrobnosti vid'. Zhrnutie- profil samovražedného atentátnika, alebo čo o samovražedných atentátoch vieme) čo sa týka vzdelania, socio-ekonomického postavenia, osobnosti (extrovert vs. Introvert). Priemerný vek je okolo dvadsať rokov. Väčšinou je slobodný a zapálený vo viere ešte predtým, ako sa dá zverbovať (ale nie viac ako ostatná populácia).

Okrem svojho veku a nezanedbanosti, sa samovražední atentátnici veľmi líšia od členov násilníckych rasistických organizácií, ku ktorým sú často prirovnávaní. Samovražední atentátnici sa nevyznačujú žiadnymi známkami asociálov (siroty, bez priateľov, bez práce...) a nemajú ani samovražedné sklony. Neprejavujú strach z nepriateľov, známky beznádeje, alebo prejavy toho, že „nemajú čo stratiť“. Merari pripisuje hlavnú vinu verbujúcim organizáciám, ktoré sa zameriavajú na týchto mladých mužov bez záväzkov a potom sú v malých skupinkách od troch do šesť členov vedení charizmatickým vodcom k spoločnému záväzku zomrieť (tu opäť nachádzame paralelu s Assassínmi). Organizácia sa snaží potlačiť v mladíkoch individuálne ciele na úkor cieľov skupiny.⁶⁷

---

⁶⁷ Z Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)- A. Merari, paper presented to Institute for Social Research seminar series, "The Psychology of Extremism," Univ. ofMichigan, Ann Arbor, MI, 11 February 2002.

Ako sa vyjadril Harkat al-Ansar, pakistánsky spojenec al-Káidy, mládenci veria, že svojím sebaobetovaním zabezpečia budúcnosť rodine svojho fiktívneho priateľa“. Chlapci sú začlenení do skupiniek a v rámci nich sú si blízki ako bratia. Organizácie hlásiace sa k samovražedným atentátom zvyčajne prostredníctvom charizmatického lídra, alebo učiteľa, manipulujú zverbovancov a dosahujú tak kolektívne ciele na úkor individuálnych. Prostriedkom je náboženstvom inšpirovaný samovražedný útok. Odplata, alebo snaha potlačiť túto formu boja vojensky, vyvoláva pocit martýrstva a sebaobetovania sa. Výskumy ukázali, že násilné potláčanie samovražedných atentátov malo za následok nárast týchto akcií a ich verejnú podporu (výskumy z pásma Gazy z roku 2002).

Psychológ Brian Barber počas prvej intifády mapoval 900 adolescentných Palestínčanov. Výsledky ukazujú, že väčšina z nich sa zúčastňovala násilností. 81% chlapcov hádzalo do nepriateľa kamene, 66% bolo ranených a na 63% sa strieľalo (u dievčat boli tieto počty 51, 38 a 20%). U adolescentov sa neprejavovalo žiadne výnimočné správanie, ako depresie, alebo strávenie sa spoločnosti. Väčšina z nich sa vyznačovala hrdosťou a sociálnou súdržnosťou. Z toho vyplývajú aj záujmy týchto mladých ľudí. 87% pomáhala aktivistom doručovať im zásoby, 83% navštevovala rodiny martýrov a 71% sa starala o ranených (u dievčat 57, 46 a 37%). Pokračovanie počas druhej intifády (2000-2002) zaznamenalo, že tí, ktorí ostali slobodní, sa vyznačujú správaním, ktoré má význam pre spoločnosť, aj keď jednotlivcom by mohlo byť považované za nebezpečné. Do leta 2002 sa k samovražedným útokom hlásilo 70-80% Palestíncov.⁶⁸

Počas prvej intifády organizácie hľadali zverbovancov v mešitách, školách, utečeneckých táboroch, vybrali takých, čo boli ľahko nábožensky zmanipulovateľní a následne zaškolení. Počas druhej intifády vznikol pretlak záujemcov o členstvo v takýchto organizáciách, ktorých tiež vzniklo až príliš. Atentáty sa oproti prvej intifáde znásobili a ich naplánovanie už nebolo také prepracované. Napriek týmto zmenám sa

---

⁶⁸ Z Genesis and Future of Suicide Terrorism, <http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)- D. Brooks, "The Culture of Martyrdom," The Atlantic Monthly 289 (6), 18 (June 2002); dostupné na www.theatlanticmonthly.com/issues/2002/06/brooks.htm.

profil atentátnika nezmenil, stále je to mladý slobodný, s priemerným socio-ekonomickým postavením a vlašnou vierou.

Dôležitý je aj geograifický faktor. Nie všetci moslimovia sa vyznačujú rovnakým pocitom súnależitosti a tendenciou k odporu. Pri porovnaní s moslimskými adolescentmi z Bosny sa Palestínci vyznačujú väčšou sebeúctou, víziou do budúcnosti a spoločenským spôsobom života. Hlavný rozdiel je v tom, že bosniansky moslimovia na rozdiel od Palestíncov, nevidia náboženstvo ako základný prvok sebaurčenia. Hlavný faktor určujúci správanie samovražedných atentátnikov je pocit súnależitosti k svojim druhom. Takáto skupina je stmelená v náboženskom spoločenstve.

V konečnom dôsledku sa psychológovia zhodujú, že neexistuje „typický samovražedný atentátnik“. Nie sú žiadne typické osobnostné črty, ktorými by sa atentátnici vyznačovali.

Zhrnutie- profil samovražedného atentátnika, alebo čo o samovražedných atentátoch vieme

Po postupnom vyvrátení mýtických profilových vlastností samovražedných atentátnikov sme sa nakoniec dostali k približnému skutočnému profilu atentátnika. Keď zhrnieme pozorované fakty, výsledky štúdií, pozorovaní a štatistík, dali by sa pozorované fakty nasledovne zhrnúť:

- 47% útočníkov má vysokoškolské vzdelanie a 29% má dokončenú aspoň strednú školu.
- 83% útočníkov je slobodných, nezadaných
- 64% útočníkov je vo veku od 18 do 23, zvyšok je väčšinou pod 30
- 68% útočníkov pochádza z pásma Gazy
- Väčšina útočníkov sú duševne zdraví (duševne chorý jedinec by nebol dostatočne spoľahlivým prostriedkom na vykonanie takéhoto činu), jedná sa o mužov aj ženy.
- Takmer 80% útokov sa uskutočnilo po septembri 2000 (začiatok druhej intifády).
- 55% všetkých útokov bolo úspešných. Miera úspešnosti po septembri 2000 klesla zo 70 na 51%.
- Väčšina útokov bola usporiadaná radikálnymi islámskymi teroristickými organizáciami v tomto poradí Hamás, Islamic Jihad, Fatah a PFLP.
- **Masová podpora verejnosťou.** Jedným z hlavných problémov v snahe zastaviť samovražedné útoky je ich masová podpora verejnosťou. Podľa výskumu

uskutočneného v pásme Gazy, na Západnom brehu a Východnom Jeruzaleme Palestínskym Centrom Verejnej mienky, prevážna väčšina obyvateľov - 76,1% podporuje útoky, 12,5% je proti a 11,4% nevyjadrilo svoj názor.

- **Strata Komparatívnej výhody zo vzdelania.** Jedným z motivujúcich faktorov pre vzdelanú vrstvu obyvateľstva môže byť strata komparatívnej výhody zo vzdelania. Počas prvej itifády (1982-1988) sa počet atentátnikov s vyšším vzdelaním zdvojnásobil, zatiaľ čo počet atentátnikov so stredoškolským a nižším vzdelaním vzrástol o 30%. To koreluje s prudkým rastom nezamestnanosti vysokoškolsky vzdelaných ľudí, v porovnaní so stredoškolákmi. Taktiež mzdy vysokoškolákov klesli o 30%, zatiaľ čo mzdy stredoškolákov ostali stabilné. Podzamestnanosť je jedným s faktorov, prečo sa vysokoškolsky vzdelaní ľudia na Arabskom polostrove nechávajú rekrutovať do organizácií ako al-Káida a jej podobným.

3.3.5. Prečo a do akej miery nátlak samovražedných atentátnikov funguje

Samovražední atentátnici sa naučili, že stratégia nátlaku funguje. V osemdesiatych a deväťdesiatych rokoch zistili, že umiernený nátlak prináša umiernené ciele. To ich viedlo k domnienke, že čím väčší bude nátlak, tým odvážnejších politických cieľov a ústupkov teroristi dosiahnu. Nie je však tomu celkom tak. Ambicióznejšie teroristické kampane v súčasnosti väčšinou končia neúspechom.

Pri vojenskom konflikte proti sebe stoja väčšinou dva štáty a štát vyvíjajúci vojenský, alebo ekonomický nátlak požaduje zmeny v kľúčovej bezpečnostnej politike cieľového štátu. Ohrozuje jeho ekonomické, alebo ideologické záujmy. Tieto ústupky, alebo zmeny sú pre politiku daného štátu také dôležité, že radšej prijmú vojenské straty, ako by sa mali vzdať svojej politiky. To sa udialo v 1945, keď Američania od marca do augusta bombardovali Japonsko, jeho 62 najväčších miest.

Príkladom ústupkov dosiahnutých samovražedným terorizmom je odchod Izraela z Gazy a Západného brehu v rokoch 1994 a 1995. Pre Izrael toto nebola kľúčová politika. Navyše Izraelu táto povinnosť vyplývala z podpísania Dohôd z Oslo.

Ústup Američanov z Libanonu v roku 1984 nepredstavoval pre USA kľúčovú politiku v oblasti bezpečnosti, ekonomiky, alebo ideologických záujmov. Bola to viac menej humanitárna misia. Naopak, keď sa Izrael stiahol v júni 1985 z väčšiny územia Libanonu, ponechal si nárazníkovú bezpečnostnú zónu a neopustil ju aj napriek tomu, že 17 z 22 samovražedných atentátov, spadajúcich do tejto kampane, sa udialo v rokoch 1985 a 1986.

Takže vidíme, že v prípade odvážnejších cieľov namiereným voči bezpečnostnej politike alebo ekonomike cieľového štátu, sú samovražedné atentáty neúčinné.

3.4. *Boj proti samovražedným atentátom*

Samovražedný atentát, ako forma globálneho terorizmu, si v posledných desaťročiach našiel svoje nezastupiteľné miesto medzi nátlakovými prostriedkami, ktoré teroristom slúžia ako spôsob k dosahovaniu politických cieľov. Boj s týmto neviditeľným nepriateľom je náročný hlavne preto, že demokratické štáty sa ešte nenaučili bojovať proti novému nepriateľovi, ktorý nemá sídlo, inštitúcie a ani oficiálnych predstaviteľov. Liberálne demokracie, zvyknuté na sovietskeho nepriateľa z čias studenej vojny, ktorého vojenské ciele bolo možné zbombardovať, na ktorého bolo možné uvaliť embargo, majú zrazu problém s týmto neviditeľným nepriateľom, ktorý môže zasiahnuť od všadiaľ.

Jednou z hlavných foriem boja proti terorizmu, ktorý zahájilo Americké ministerstvo pre vnútornú bezpečnosť, je zvýšená kontrola a snaha, aby sa teroristom nepodarilo zasiahnuť cieľ. Kontrola osamelej podozrivej batožiny, osobné kontroly pri vstupoch do budov (dokonca aj do obchodov). Táto forma prevencie je však len akousi psychologickou obranou proti psychologickému hrozbe terorizmu. Ved' ako môže nejaká osobná prehliadka zastaviť niekoho, kto je odhodlaný zomrieť?

V poslednom čase sa zdá byť účinná hlavne snaha o zastavenie činnosti organizácií, ktoré sa podieľajú na výcviku takýchto ľudských striel. Tá je založená na nasledujúcich princípoch, ktorých efektivita je však diskutabilná:

- **Zvyšovanie gramotnosti.** Ako som však už spomínala výskumy Jitky Malečkovej a Alana Kruegera⁶⁹ ukázali, že neexistuje preukázateľná súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním a tendenciou uchádzať sa o členstvo v teroristickej organizácii. Väčšina lídrov teroristických skupín mala buď dokončené vysokoškolské vzdelanie (MA, PhD), alebo mali aspoň odštudovaných niekoľko semestrov na univerzite. To isté platí aj pre martýrov. Aby sa zaujemca dostal na „pozíciu“ *Shahida*, teda martýra, musí prejsť prísny výberovým konaním, kde sa posudzuje aj vzdelanie uchádzača. Navyše zvyšovanie gramotnosti, môže naopak posilniť šírenie teroristickej propagandy. Výskumy ukázali, že so zvýšením gramotnosti stúpol v Pakistáne počet madrás a zväčšila sa nenávisť k Spojeným štátom.
- **Znižovanie chudoby.** Súvislosť tohoto faktoru s náchylnosťou obyvateľov na účasť na teroristických akciách je taktiež sporná. Opäť sa odvolám na vyššie menovanú štúdiu Kruegera a Malečkovej. Podľa ich výskumov väčšina atentátnikov pochádza zo strednej a vyššej spoločenskej triedy, našli sa medzi nimi dokonca aj synovia milionárov. Takže tieto súvislosti sú prinajmenšom nedokázateľné. Navyše znižovanie chudoby v podobe redistribúcie majetku smerom nadol k chudobnejším vrstvám, zanechá v konečnom dôsledku aj tých, ktorí mali nejaké prostriedky a možnosti bez dostatočných prostriedkov.
- **Stiahnutie sa z okupovaných území.** Ako jediná účinná prevencia proti terorizmu sa javí práve stiahnutie sa z okupovaných území a zastavenie ponižovania obyvateľstva. Samozrejme, ak teroristi dosiahnu tohoto cieľa bezprostredne po samovražedných útokoch, budú si to vysvetľovať ako úspech ich nátlaku (čo sa už v niekoľkých prípadoch stalo, vid'. 3.4.1. Hodnotenie

---

⁶⁹ A. Krueger, J. Maleckova, *Education, Poverty, Political Violence and Terrorism: Is there a casual connection?* NBER Working Paper no. w9074, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA, July 2002; <http://papers.nber.org/papers/W9074>, (15.5. 2007)

samovražedného terorizmu cieľovými štátmi a teroristami samotnými) a budú si trúfať klásť odvážnejšie požiadavky pod hrozbou väčšieho nátlaku. Úplne zanevrú na vyjednávanie, ako prostriedok k dosahovaniu ústupkov, a to sa nesmie stať. Ústupky nesmú vyzeráť ako úspešný dôsledok terorizmu.

Ukázalo sa, že samovražedné útoky úzko súvisia s vojenskou aktivitou Spojených štátov. Vždy, keď sa zvýši vojenská intervencia USA mimo svojho územia, bol zaznamenaný nárast samovražedných útokov. Neplatí tvrdenie, niektorých popredných amerických politikov, že vojna proti terorizmu útočníkov zastreší a útoky zastaví. Naopak, v mesiaci po páde Bagdádu bolo zaznamenaných najviac samovražedných atentátov počas jedného mesiaca. Cieľom samovražedných útočníkov je upriamiť pozornosť západných štátov na vlastnú vnútroštátnu bezpečnosť a ochranu svojho obyvateľstva. Odpútať ju od bezpečnosti a intervencií vonkajších.

Čo sa týka medzinárodných zmlúv a kodifikačných snáh o zahrnutie boja proti terorizmu v medzinárodnom práve, v Prílohe 4 som uviedla protiteroristické medzinárodné dohody na univerzálnej a regionálnej úrovni.

3.4.1. Hodnotenie samovražedného terorizmu cieľovými štátmi a teroristami samotnými

Po útokoch na americké WTO sa potvrdila definícia terorizmu ako plánovanej násilnej akcie s politickým zámerom. Dodnes však nie je objasnené aký bol skutočný zámer týchto útokov. Existujú tri základné hodnotenia súčasného terorizmu. Vyplývajú z hodnotenia útoku na Svetové obchodné centrum z 11. septembra 2001.

- **Terorizmus ako prejav nenávisťi voči hodnotám západnej civilizácie a jej hlavnému symbolu.** Toto hodnotenie sa prejavilo v prejave prezidenta Busha na Spolkovom sneme. Bush sa vyjadril, že hlavnou pohnútkou teroristov 11. septembra 2001 bola nenávisť voči takým základným hodnotám ako je demokracia,

znášateľnosť, sloboda prejavu a náboženstva a tiež nenávisť voči ženám, kresťanom a židom. Táto interpretácia sa ale nezhoduje s predstavou väčšiny západoeurópskych politikov.

- **Terorizmus ako odvetá za politiku USA.** Niektorí odborníci dospeli k záveru, že nejde o útok voči Západu a Západnej kultúre, ale o útok voči Spojeným štátom Americkým. Kanadská analytička Naomi Klein sa domnieva, že ide o oneskorenú vedľajšiu škodu studenej vojny (jedna supervelmoc použila džihád Talibánu proti druhej supervelmoci), vojny v Perzskom zálive (americké vojská na posvätnéj islámskej pôde) a vedľajší účinok ďalších konfliktov z poslednej doby.
- **Terorizmus ako útok proti súčasnému usporiadaniu bezpečnostných vzťahov na globálnej úrovni.** Útok proti celému systému aliancií a mnohostranných inštitúcií, ktoré sú jadrom dnešného svetového usporiadania. Ako symbol si teroristi zvolili v prípade 11. septembra 2001 USA. USA so svojím 4% podielom na svetovom obyvateľstve sa podieľajú 40% na celosvetových výdajoch na zbrojenie, 45% sa podieľajú na všetkých zbrojných kontraktach. Zároveň však pripadá na jedného obyvateľa príspevok len 1,40 USD na pomoc utečencom. Pre porovnanie, v Nórsku je to 12,50 USD na hlavu a v Dánsku 9,36 USD na hlavu.⁷⁰

Základným faktorom zodpovedným za rozrastanie samovražedného terorizmu je, ako som už spomínala, fakt, že teroristi sa naučili, že táto metóda zaberá. Opäť som použila analýzu Roberta Papeho, ktorý sa snaží v troch bodoch svojej analýzy pochopiť, ako samotní teroristi vnímajú efektivitu svojho nátlaku. Pre Papeho boli kľúčové kampane Hamásu a Islámskeho džihádu proti Izraelu počas 90. rokov, pretože práve tieto dve organizácie sú inými odborníkmi a dokonca aj inými teroristickými skupinami⁷¹ považované za iracionálne, s nereálnymi požiadavkami a cieľmi.

---

⁷⁰ EICHLER, *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*

⁷¹ Z PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007), KRAMER, „*The Moral Logic of Hizballah*“. In *Origins of Terrorism*, ed. Walter Reich, New York: Cambridge University Press, 1990

- **Najskôr sa snaží nájsť kritéria, podľa ktorých sa dá posudzovať úspech útoku z pohľadu útočníkov.** Tu si treba uvedomiť, že pohľad štátu, na ktorý sa útočí a pohľad atentátnika, alebo teroristickej skupiny sa líšia. Štát, alebo vláda sa rozhoduje o ústupkoch, ktoré teroristi požadujú podľa toho, či sú náklady na tieto ústupky nižšie, ako škody (či už na životoch, ekonomické atď.) ,ktoré sa od útoky očakávajú.

Atentátnik sa rozhoduje o použití samovražedného útoku podľa toho, či toto vidí ako najlepšiu možnosť k dosiahnutiu ústupkov. Samozrejme, zohľadňuje aj predošlé skúsenosti a úspešnosť samovražedného útoku ako prostriedku na dosiahnutie cieľov.

Väčšina teroristických skupín, Hizbaláh, Hamás, Islámsky džihád, PKK, LTTE a al-Káida, začínala s demonštratívnym a deštruktívnym terorizmom (viď. 3.3.2. Formy terorizmu, ich ciele a účinnosť) a až postupne sa prepracovali k samovražednému terorizmu. Al-Káida dokonca spísala niečo ako „manuál teroristu“, kde analyzuje rôzne techniky, úspechy a formy samovražedného terorizmu. Problém je, že úspechy samovražedného terorizmu nie sú také jednoznačné ako jeho straty. Keď sa totiž atentátom nepodarí dosiahnuť ústupkov, ide jednoznačne o neúspech. Keď však vláda, voči ktorej je atentát namierený, následne po útoku zmení svoju politiku smerom, ktorý by sa dal považovať za úspech, nie je tento úspech celkom jednoznačne pripísateľný samovražednému atentátu. Za zmenou politiky môže stáť iná nátlaková skupina, tlak verejnosti, požiadavky iného štátu atď.

Samozrejme, že teroristické organizácie sa snažia ústupky vykonané následne po atentáte interpretovať ako svoju zásluhu. Jeden z hlavných dôvodov je, že obeť, ktoré prinášajú, sú príliš vysoké a nemôžu si dovoliť takto stratiť popularitu. Je ale zaujímavé, že ich interpretácia sa vždy musí zhodovať s interpretáciou iného odborníka, nátlakovej skupiny, nezávislého pozorovateľa, alebo samotnej vlády napadnutého štátu. Takto si zaručujú to, že ich verejnosť nemôže vnímať ako iracionálne, čo by v prípade, že ich interpretácia bola ojedinelá, bolo možné.

- **Analyzuje 11 samovražedných teroristických kampaní, aby zistil, ako často štáty, proti ktorým boli útoky namierené podnikli kroky, ktoré sa dali teroristami chápať ako ústupky.** Ako ukazuje tabuľka v Prílohe 2, z 11 samovražedných kampaní, ktoré boli v rokoch 1980-2001 dokončené viac ako polovica dosiahla požadované ústupky, či už čiastočne, alebo celkovo.

V šiestich prípadoch zmena politiky ohrozovaného štátu veľmi úzko korelovala s tým, čo atentátnici požadovali. V jednom prípade bolo územným požiadavkám teroristov plne vyhovené (Hizbaláh versus USA/Francúzsko, 1983), v troch prípadoch boli územné požiadavky dosiahnuté čiastkovo (Hizbaláh versus Izrael, 1983-85; Hamás versus Izrael, 1994; Hamás versus Izrael, 1994-95). V jednom prípade vláda začala s teroristami vyjednávanie o suverenite (LTTE versus Srí Lanka, 1993-94). V jennom prípade bol teroristický vodca na nátlak prepustený z väzenia (Hamás versus Izrael, 1997, išlo o šejka Yassina). Päť kampaní nevedlo k podstatným ústupkom (druhý pokus Hizbaláhu proti Izraelu v Libanone, 1985-86; kampaň Hamásu ako odplata za Izraelské útoky v roku 1996; LTTE versus Srí Lanka, 1995-2002; obe kampane PKK; vid'. Príloha 2, tabuľka na).

V prípade 50% úspechu, ktorý pri nátlakových akciách je, hovoríme o podstatnom úspechu, pretože pri použití medzinárodného vojenského a ekonomického nátlaku býva úspech trikrát menší, pričom sa hodnotí rovnakými kritériami.⁷²

Požiadavky, ktoré teroristické skupiny požadujú, bývajú väčšinou umiernené a nezasahujú do sféry záujmu vplývajúcej na bezpečnosť, alebo bohatstvo cieľového štátu. Väčšina z nich sú zmeniteľné, alebo odvolateľné. Napríklad keď sa Izrael vojensky stiahol z Gazy a Západného brehu, osídlenie týchto území Izraelom sa napriek tomu v tomto období zdvojnásobilo. Aj keď sa Izrael stiahol v roku 1985 z Libanonu, ponechal si ďalších 15 rokov tzv. bezpečnostnú zónu zaberajúcu 6 míľový pás libanonského územia a Hizbaláh sa márne snažil ho odtiaľto vytlačiť.

---

⁷² Z PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007), ART, CRONIN, *The United States and Coercive Diplomacy*, Washington DC: United States Institute of Peace, 2003

Vláda Srí Lanky viedla s LTTE vyjednávanie od novembra 1994 do apríla 1995, ale nepristúpila na hlavnú požiadavku Tamilov na nezávislosť a od roku 1995 sa vláda rozhodla radšej viesť vojnu, ako akceptovať odtrhnutie Tamilov.

Keď nepočítame druhú intifádu, tak Hamás viedol proti Izraelu štyri samovražedné kampane v rokoch 1994, 1995, 1996, 1997. Kampaň z roku 1996 nedosiahla od Izraela žiadnych ústupkov. Táto kampaň bola Hamásom vyhlásená ako odplata Izraelu za zavraždenie vodcu Hamásu. Nebol vyhlásený žiaden cieľ a kampaň bola po dvoch týždňoch Hamásom prerušená. Ďalšie tri kampane dosiahli od Izraela určité ústupky. V apríli 1994 bola Hamásom zahájená kampaň ako reakcia na Izraelský masaker v Hebrone⁷³. Po dvoch útokoch sa Izrael začal sťahovať z územia Gazy, čo bolo ujednané na jednaniach v Oslo, ale Izrael to stále odkladal.

Hamás nasledovne odložil útoky o päť mesiacov. Od októbra 1994 do augusta 1995 viedol Hamás (a Islámksy džihád) dohromady sedem samovražedných útokov proti Izraelu. V septembri 1995 Izrael súhlasil, že v decembri sa stiahne z presne tých miest na Západnom brehu, o ktorých predtým tvrdil, že sa nemôže stiahnuť do apríla 1996. Hamás potom odložil útoky až do posledného februárového a prvého marcového týždňa v roku 1996. Napokon v marci 1997 začal Hamás kampaň, ktorá spočívala v útokoch každé dva mesiace až do septembra 1997. Ako odvetu schválil Izraelský premier Netanyahu atentát na vodcu Hamásu. Pokus však v Ammáne (Jordánsko) zlyhal a Izraelskí agenti boli unesení. Za ich prepustenie Izrael súhlasil s prepustením šejka Ahmeda Yassina, duchovného vodcu Hamásu, z väzenia.

Za kampane, ktoré teroristov môžu presvedčiť o tom, že samovražedný terorizmus funguje, by sa dali považovať hlavne kampane z rokov 1994 a 1995, ktoré súviseli s odchodom izraelských vojsk z Gazy a Západného brehu.

---

⁷³ <http://resistance.jeeran.com/massacres/hebron/index.htm> (7.10.2007): Hebronský masaker sa odohral 25. februára 1994 počas Ramadánu, keď v Amerike študovaný lekár Dr. Baruch Goldstein vtrhol medzi veriacich v Ibrahimiho mešite v Hebrone a začal na nich strieľať. Počas toho sa dovoľával Sionistického sna o tom, že Arabi zmiznú z Palestíny. Goldstein zahynul počas masakru a neskôr bol za svoju smrť heroizovaný. Masaker spáchalo viac ľudí a pôvodný plán bolo obsadiť niekoľko mešít v Hebrone

- **Detailné zhnutie kľúčových kampaní Hamásu, tých, ktoré by mohli byť pre teroristov inšpirujúce a motivujúce k ďalším akciám, pretože samovražedný terorizmus bol v týchto prípadoch efektívny.**

Ako som spomenula ide o kampane z rokov 1994 a 1995, keď sa podarilo dosiahnuť odsun Izraelských vojsk z Gazy a Západného brehu. Hoci tento úspech je sporný, pretože povinnosť Izraela stiahnuť sa z menovaných území vyplývala z výsledkov jednaní v Oslo. Samozrejme Izrael sa s odsunom oneskoril a nevyzeral, že by sa v najbližšej dobe chystal tak urobiť. Vtedy zasiahol Hamás so svojimi samovražednými atentátmi a účinok sa dostavil okamžite. To povzbudilo samotných vodcov Hamásu a presvedčilo ich to o účinnosti atentátov.

Robert Pape vo svojej štúdií podrobne analyzoval tieto dve kampane a to z nasledujúcich hľadísk:

- 1) faktograficky kampane analyzoval
- 2) analyzoval interpretáciu týchto útokov vonkajšími pozorovateľmi, čiže zastupiteľmi cieľového štátu, nezávislými analytikmi atď.
- 3) analyzoval interpretáciu vnútorných pozorovateľov, čiže samotných teroristov. Pozrime sa, aké závery mu z tohto zhrnutia vzišli.

Stiahnutie Izraelských vojsk z Gazy v máji 1994

1) Izrael a OOP podpísali 13. septembra 1993 Dohody z Oslo, z ktorých vyplývalo, že Izrael sa má stiahnuť z okupovaných území pásma Gazy a Západného brehu najneskôr do 13. apríla 1994. Izrael nerešpektoval toto rozhodnutie. Hamás začal samovražednú kampaň, uskutočnil dva samovražedné atentáty. Ďalšie tri plánované atentáty odvolal, pretože Izrael zahájil odsun vojsk z okupovaných území

2) Existujú dva základné argumenty vzbudzujúce pochybnosti o tom, že Izrael sa stiahol z okupovaných území pod nátlakom Hamásu. Po prvé odborníci argumentujú tým, že odsun Izraela vyplýval z podpisu Dohôd z Oslo, teda Izrael by sa stiahol z okupovaných území tak, či tak. Tento argument však ignoruje fakt, že Izrael sa z okupovaných území nestiahol v dohodnutých termínoch.

Po druhé niektorí môžu namietat' tým, že Hamás oponoval dohodnutým ustanoveniam s Izraelom. Tento argument je úplne nelogický. Hamás sa odmietol vzdať nárokov na historické hranice Palestíny a to zahŕňalo aj požiadavky na Gazu a Západný breh. Pochopiteľne Hamás nebude protestovať, ak môže tento cieľ dosiahnuť radšej skôr ako neskôr.

3) Samozrejme, že vodcovia Hamásu považujú útoky za úspešné. Ako sa vyjadril jeden z vodcov Ahmed Bakr, Izraelcov neprinútili Dohody z Oslo stiahnuť sa z okupovaných území, ale bola to Intifáda.

Ďalší z vodcov, Imad al-Faluji, sa vyjadril, že všetky ústupky boli dosiahnuté len vďaka vojenským akciám a bolo by sa dalo dosiahnuť ešte viac ústupkov, nebyť mierových rokovaní. Ako hovorí al-Faluji, Izrael môže poraziť všetky arabské armády, ale nevie si rady s odbojnou mládežou s nožom v ruke, alebo náložou na vlastnom tele, ktorá je pripravená umrieť. Ďalej obviňuje Izrael, že vo chvíli pocitu ohrozenia, pristúpil na rokovania s OOP, ale podľa neho nebude Izrael v bezpečí, kým sa nevzdá Gazy, Západného brehu a Jeruzalema.⁷⁴

Takéto a podobné vyhlásenia, podporené čiastkovými úspechmi teroristov, presvedčili vodcov teroristických skupín o účinnosti samovražedných atentátov a posmelili ich k odvážnejším nárokom.

---

⁷⁴ Z PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007), *Hamas Leader Discussed Goals*, Frankfurter Rundschau, 3 May. FBIS-NES-95-086, 4 May 1995

Stiahnutie Izraela z miest na Západnom brehu, december 1995

1) Dohody z Oslo stanovili dátum odchodu Izraela z Palestínsky osídlených miest na Západnom brehu na 13. júl 1994. Ale po zdržaniach ohľadne Gazy a Jericha bolo všetkým jasné, že táto požiadavka splnená nebude. Od októbra 1994 do apríla 1995 viedol Hamás spolu s Islámskym džihádrom sedem samovražedných útokov, ktoré mali prinútiť Izrael stiahnuť sa z území. Po tom, ako Izrael súhlasil so započatím odsunu od 1. júla 1995, útoky boli prerušené.

Potom, čo sa Izrael snažil opäť oddialiť odsun z území z dôvodu nedokončenej cesty potrebnej k bezpečnému odsunu, začal Hamás a PIJ ďalšie útoky, bolo zabitých 11 izraelských civilistov. Nakoniec Izrael prisľúbil (Oslo II.) odsun v decembri 1995 aj napriek tomu, že cesty neboli dokončené. Útoky boli zastavené a s odsunom sa začalo 12. decembra 1995.

2) Aj napriek vyjadreniu hovorca Izraelskej vlády, že odchod izraelských vojsk z okupovaných území je pozdržaný z dôvodu samovražedného terorizmu, premiér Rabin to vo svojom vyhlásení vyvrátil.

Naopak, v jednom z rozhovorov Rabin priznal, že tak isto ako stiahnutie z Gazy v roku 1994, aj druhý odsun v roku 1995 bol urýchlený tým, že izraelská vláda sa snažila o zredukovanie samovražedného terorizmu.

3) Akonáhle sa členovia Hamásu a Islámskeho džihádu presvedčili o tom, že samovražedný terorizmus funguje, vyjadril sa hovorca Hamásu, že samovražedné atentáty boli nevyhnutné k tomu, aby sa zmenilo správanie Izraela. Ba čo viac, vo svojich vyhláseniach tvrdili, že práve zastavenie samovražedných atentátov malo za následok zdržanie odchodu Izraela z okupovaných území.

Vodca PIJ Ramadan Shallah sa vyjadril, že za ústupky Izraela môžu jedine martýrske operácie, takisto, ako za úspech Hizbaláhu v južnom Libanone a že toto je jediná metóda, ktorá na Izrael funguje.

Je vidieť, že zaujať stanovisko k tomuto fenoménu, teda k samovažednému terorizmu, je veľmi komplikované. Hlavne, čo sa týka stanoviska ohrozovaných štátov. Je ťažké popierať efektívnosť tohoto nátlakového prostriedku, ktorý má viesť k dosahovaniu politických cieľov. Zvlášť v prípade, keď fakty hovoria za všetko. Je však treba zopakovať, že efektívnosť tejto metódy bola zaznamenaná len v prípade požiadavok, ktoré pre cieľový štát neboli strategicky zahraničnopoliticky, ideologicky, alebo ekonomicky významné.⁷⁵

3.4.2. Názory odbornej verejnosti

„Názov samovražedné operácie, ktorý niektorí používajú je nesprávny a v skutočnosti ho vymysleli Židia, aby ľudí odradili od tohto snaženia. Je veľký rozdiel medzi tými, čo spáchajú samovraždu... kvôli svojmu nešťastiu, nedostatku trpezlivosti a slabosti, alebo neprítomnosti imána a ktorým bolo hrozené pekelným ohňom.... a medzi tými, ktorí sa sami obetujú a začnú jednať zo sily viery a presvedčenia, aby priniesli víťazstvo islámu tým, že obetujú svoj život pre povznesenie slova Aláhova.“⁷⁶

Podľa islámskej tradície tomu, kto obetuje svoj život v prospech Islámu, budú odpustené hriechy a miesto v raji má rezervované. Tu vidíme paralelu so stredovekým hnutím Assassínov, je to presne to isté učenie, rovnaká motivácia, ako používal Hassan-I-Sabam, aby mohol manipulovať svojich zverencov. Niektorí odborníci na islám však trvajú na tom, že samovražda je Islámom prísne zakázaná (tak, ako v kresťanstve a judaizme) a považuje sa za hriech. Je tak preto, že človek sa samovraždou dobrovoľne vzdáva a pohŕda najväčším božím darom, darom života.

Odborníci pokračujú v argumentácii tým, že zranenie nevinných občanov bolo zakázané dokonca aj v čase vojny, už prorokom Mohamedom. Na túto tému prebiehajú v radoch islámskej odbornej verejnosti vášnivé debaty a moslimovia samotní nemajú v tejto

---

⁷⁵ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

⁷⁶ The Islamic Ruling on the Permissibility of Martyrdom Operations, www.al-muhajiroun.com, (1.11.2001)

otázke jednotný názor. Vybrala som názory a vyjadrenia niektorých popredných islámskych učencov a jedného židovského rabbiho týkajúce sa tejto problematiky:

Muslimskí lídri vo Veľkej Británii vydali fatwu (zdroj islámskeho práva, náboženská vyhláška) zakazujúcu samovražedné útoky. Fatwu prečítal pred britským parlamentom generálny tajomník Britského muslimského fóra **Gul Mohammad** za účasti asi 50 muslimských náboženských lídrov. "Ktokoľvek zabije ľudskú bytosť, ako keby zabil celé ľudstvo. Ktokoľvek zachráni ľudský život, ako keby zachránil celé ľudstvo," citoval Mohammad z Koránu, podľa ktorého je ten, kto si neváži ľudský život, nepriateľom ľudstva. "Modlime sa za porážku extrémizmu a terorizmu," vyzval Mohammad na záver.

Šejk Abdul Aziz bin Abdullah, najvyšší duchovný vodca v Saudskej Arábii vydal fatwu, kde stotožňuje samovražedné bombové atentáty so samovraždou, čo v Isláme nie je povolené.

Ako odozvu a upresnenie napísal **Mahammed Sayed Tantawi**, vodca sunnitského muslimského sveta, že ak sa niekto odpáli tak, ako Palestínska mládež, v boji proti svojim ozbrojeným nepriateľom, potom je to martýrstvo a nie samovražda. Ak sa však odpáli uprostred nevinných žien a detí, potom za martýra považovaný nie je.

Mouin Rabbani, riaditeľ Palestínsko Amerického Výskumného centra v Ramallahu sa vyjadril, že náboženský a ideologický zápal sú len čiastočným vysvetlením týchto samovražedných počinov, povedal: "Palestínky samovražední atentátnici nie sú produktom pasívnej a bezbrehej poslušnosti politickým autoritám a taktiež nie sú prinútení proti svojej vôli."

Rabbani sa ďalej vyjadruje, že častou pohnútkou samovražedných útočníkov je trpká skúsenosť s Izraelským štátnym terorom. Samovražední atentátnici bez výnimky okúsili život na okraji spoločenského systému, ktorý pošliapava ich práva a dusí akúkoľvek nádej na zmenu. Radšej si vyberú takýto koniec, ako nekonečný kolotoč umierania, ničenia, zákazov a ponižovania. Myslia si, že takýto spôsob samovraždy, preferovaný pred samovraždou zastrelením sa, im aspoň na chvíľku dá zdanlivý pocit dôležitosti a významu, že aj oni môžu zasiahnuť do diania vecí a pokúsiť sa ovplyvniť situáciu.

Palestínsky psychiater **Iyd Al-Sarrai** je toho názoru, že oba faktory, náboženstvo a pokorujúci život v okupácii sú základnými motívmi pre samovražedný atentát ktorým sa, ako útočníci veria, začína lepší život v raji. Sarrai sa vyjadril: “Niet sa čo čudovať, že takto niektorí ľudia činia, treba sa čudovať, prečo tak v daných podmienkach nečiní každý.”

Rozdiel medzi samovraždou a martýrstvom je podstatný, ako hovorí **Mustafa Shawar**, islámsky učenec z Hebronu: “Samovražda je výsledkom beznádeje a zúfalstva, je to psychologická záležitosť, zatiaľ čo martýrstvo je túžba obetovať dušu jednotlivca pre vznešenejší cieľ, pre dobro Boha.”

Egyptský náboženský vodca a vedec **Dr. Yousef al-Qaradawo** vyhlásil, že martýrstvo nie je samovraždou. Zdôrazňuje, že takéto operácie sú v svetle udalostí dneška náboženskou povinnosťou. Qaradawi vyzýva mládež Palestíny, aby sa pridala k martýrskym operáciám, pretože oni sú jediným prostriedkom svätého Džihádu, pretože obetovaním života jednotlivca sa pozdvihne celé islámske náboženstvo aj národ.

Dr. Hamdi Murad, profesor islámskej šarije na Jordánskej Univerzite Balqa, povedal, že martýrstvo je považované za Jihad, svätú vojnu v prospech Aláha, pokiaľ slúži k zastrašovaniu násillia. “Môžeme sa uchýliť k martýrskym operáciám,” hovorí, “pokiaľ je táto metóda najúčinnějšía a pokiaľ je nepriateľ lepšie vyzbrojený a má prevahu. V tomto prípade sú všetky prostriedky vedúce k zastaveniu násillia legitímne. Používame martýrstvo ako prostriedok na zastrašenie nášho nepriateľa a pretože máme nedostatok iných bojových prostriedkov.”

Mahmud al-Zahar, vodca Hamásu v Gaze v októbri 1995 vyhlásil: „Musíme kalkulovať, aké sú náklady na pokračovanie ozbrojených operácií. Ak sa naše ciele dajú dosiahnuť bez použitia násillia, urobíme tak. Násillie je prostriedok, nie cieľ. Rozhodnutie Hamásu obmedzovať útoky nie je v rozpore s našimi cieľmi o založení Islámskeho štátu namiesto

Izraela... Nikdy neuznáme Izrael, ale je možné, že medzi nami za niekoľko dní, týždňov, mesiacov, alebo rokov zavládne prímerie.“⁷⁷

Izraelský vodca Ashkenazi **Rabbi Yisrael Meir Israel Lau** odsúdil moslimské spoločenstvo (ulemu) za podporu martýrskych operácií páchaných na izraelské ciele. “Nie je nič nechutnejšie, ako nahovoriť mladým ľuďom, že sa dostanú do raja, pokiaľ zomrú v boji proti Židom,” vyhlásil. Lau sa vyznačuje extrémne rasistickým postojom k ne-Židom a zvlášť k Palestíncom. Preto na jeho výroky istý moslimský učenec z oblasti Hebronu odsekol: “Keď rabbi zmení svoje vyhlásenia o tom, že ne-Židia sú len ovce a kozy s ľudskou podobou, ktorí by mali byť zabíjaní a zotročovaní, potom aj moslimovia prehodnotia svoje postoje...uvidíme, či tak rabbi učiní.”⁷⁸

---

⁷⁷ Z PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007), MISHAL, SELA, *The Palestinian Hamas*, New York, Columbia University Press, 2000

⁷⁸ názory a vyjadrenia sú čerpané z: Palestine Solidarity Campaign, <http://www.palestinecampaign.org/> (15.11. 2006)

Záver

Islám, monoteistické náboženstvo, ktoré vyrástlo na tých istých základoch ako kresťanstvo a judaizmus, sa pokladá za novú, reformovanú podobu jediného správneho náboženstva. Islám nepopiera autoritu kresťanstva. Tvrdí len, že ľudia postupne toto učenie pozmenili, zdeformovali a skorumpovali, preto boh zoslal ľuďom ešte jednu, poslednú svätú knihu, Korán.

Pochopenie základných hodnôt islámu vytvára základ pre pochopenie fenoménu samovražedných atentátnikov. Hlavná idea islámu spočíva vo viere, že skutočný, večný život začína až po smrti. A ten závisí od toho, aký bol pozemský život.

Kresťanstvo a jeho mladšieho súrodca, islám, spája mnoho paralel. Obe náboženstvá sú monoteistické a štylizujú sa do úlohy jedinej pravej viery, z čoho vyplýva, že forma šírenia sa oboch náboženstiev bola v histórii spojená s mnohými krvavými výbojmi. Podľa toho, že islám je od kresťanstva o 600 rokov mladší, nachádza sa zhruba v období svätých vojen. Z toho vyplýva dnešná krvavá forma boja v islámskom ideologicom ťažení proti Západu.

Konflikt medzi islámom a západom podnecuje aj koniec studenej vojny, kde islám a Západ stratili spoločného nepriateľa. Po konci studenej vojny, v ktorej proti sebe stáli dve ideológie v rámci západnej kultúry, boli nastolené nové pravidlá. Do popredia sa dostávajú hodnoty ako národnostná príslušnosť, náboženstvo. Ide o konflikt kultúrny a hodnotový. Západ sa po víťazstve liberálnej demokracie v studenej vojne tvrdohlavo snaží pretlačiť svoju ideológiu do ostatných krajín. Islámska kultúra sa proti tomu prirodzene bráni, nesúhlasí s materialistickou a individualistickou kultúrou Západu. Protestuje proti politike vmiešavania sa, ktorú Západ zahájil. Jedna z hlavných foriem boja je samovražedný terorizmus. Spočiatku regionálna záležitosť postupne graduje do podoby medzinárodnej hrozby.

Tvrdenie, že samovražedný terorizmus je doménou islámu a novoveku je mylné. Historici prišli na to, že táto forma boja bola v minulosti (a aj v súčasnosti) používaná či už vo vojenských alebo teroristických útokoch vždy vtedy, keď sa proti sebe ocitli dve strany, z ktorých jedna bola oveľa menej technicky a finančne menej vyspelá. V 20. storočí bol samovražedný terorizmus prvýkrát použitý za 2. svetovej vojny v podobe pilotov kamikadze. Z novodobých štúdií vyplýva, že najviac samovražedných atentátov v sledovanom období 1980- 2001 je páchaných tamilským hnutím LTTE na Srí Lanke. Nie islámskymi radikálnymi skupinami.

V rámci islámu môžeme taktiku samovražedných útokov odvodiť od Assasínov, bojovních mníchov. Taktika ich výcviku by sa dala prirovnať k dnešnému brainwashingu a nápadne pripomína zasväcovanie dnešných martýrov.

Úspech samovražedných atentátov v dosahovaní politických cieľov spočíva v ich vysokej smrtonosti, strachu z opakovania sa útokov a obáv z výšky škôd spôsobených útokmi. Za úspešnosť môže aj súčasť taktiky, podľa ktorej sa útoky vykonávajú hlavne voči liberálnym demokraciám. Dôvodom je fakt, že v liberárnych demokraciách má verejnosť obrovskú moc. Teda keď atentátnici ohrozujú civilistov, verejnosť sa vzbúri a zatlačí na svoju vládu a tá spraví ústupky. Pri samovražednom terorizme sú zásadné viera v posmrtný život a oddanosť Aláhovi.

Taktiež predstavu o samovražedných atentátnikoch, že sú to iracionálne chovajúci sa pološialenci, sa nepodarilo podložiť. Odborníci zistili, že tomu nie je tak. Až na malé výnimky sú atentátnici organizovaní do teroristických skupín, ich chovanie má svoju stratégiu a logiku. K samovražedným útokom pristupujú len keď taktika vyjednávania nemá úspech a predpokladá sa, že pomocou teroristického nátlaku sa ústupkov podarí dosiahnuť.

Skúsenosti teroristov, ktoré s dosahovaním ústupkov majú, ich presvedčajú o tom, že samovražedný terorizmus je efektívny a je možné pomocou neho dosiahnuť požadovaných cieľov. Ciele teroristických skupín sú väčšinou nacionalistické, bojujú za autonómiu, samostatnosť, či odsun cudzích vojsk z okupovaných území. Ide o ciele

všeobecne podporované verejnosťou v spoločnosti, z ktorej teroristická organizácia vzišla. Ďalší argument vyvracajúci domienku o iracionalite je fakt, že teroristická skupina si svoj cieľ a termín útoku starostlivo vyberá. Nemôže si dovoliť stratiť popularitu výberom nevhodného cieľa. Veď cena za dosiahnutie cieľa je príliš vysoká, navyše skupina by riskovala, že nebude úspešná pri náboře ďalších dobrovoľníkov.

Dôvodom posmeľujúcim teroristov je aj skutočnosť, že samovražední atentátnici svojimi akciami úspešne dosahujú ústupky. To ich ďalej posmeľuje k používaniu tejto formy politického nátlaku. Postupne si dávajú odvážnejšie a odvážnejšie ciele. „Úspech“ samovražedných atentátov spôsobil nárast ich popularity najmä u vzdelanej vrstvy populácie a tá ich dokonca uprednostňuje pred vyjednávaním, pretože považujú samovražedné atentáty za efektívnejšie.

Je však treba podotknúť, že úspech samovražedného terorizmu sa prejavuje hlavne pri dosahovaní umiernenějších cieľov a pri použití miernejšej formy nátlaku. Neplatí tvrdenie: čím odvážnejší cieľ, tým väčší nátlak treba použiť. Práve naopak, pri odvážnejších cieľoch a väčšom nátlaku sa teroristom nedarí dosahovať ciele. Demokratické štáty sú ochotné robiť ústupky do takej miery, kým požiadavky nezasahujú do kľúčovej bezpečnostnej politiky, ekonomických, alebo ideologických záujmov štátu, ale týkajú sa len okrajových záujmov, alebo politiky štátu.

Čo sa týka psychologického a sociologického profilu samovražedného atentátnika, teória o deviantnom iracionálne chovajúcom sa, nevzdelanom a chudobnom moslimskom zúfalcovi sa psychologickými a sociologickými výskumami nepotvrdila. Väčšina samovražedných atentátov v sledovanom období bolo spáchaných, ako som už spomenula, hnutím Tamil Tigers na Srí Lanke a teda nie moslimami. Až na niektoré výnimky sú atentátnici členmi organizácie správajúcej sa vysoko racionálne za účelom: stupňujúcim nátlakom dosiahnuť politického cieľa.

Samotní predstavitelia islámskej kultúry sa v pohľade na samovražedný terorizmus líšia. Niektorí zastávajú názor, že samovražda je smrteľný hriech, iní ospravedlňujú toto

správanie tým, že v prípade samovražedných atentátov ide o akt martýrstva, keď sa mučeník obetuje za ciele spoločnosti a islámu.

Je vidieť, že otázka samovražedných útokov, ich vzniku a súvislosti k islámskej kultúre, nemá jednoznačnú odpoveď dokonca ani medzi predstaviteľmi islámskej kultúry samotnej. Je nesporné, že vývoj Islámu, jeho história a učenie prispeli k dnešnej podobe samovražedných atentátnikov. Ide hlavne o učenie o posmrtnom živote, povinnosti nasledovať Aláha a príklad Mohameda. Dali však len špecifickú podobu a motiváciu forme boja, ktorá sa v histórii vyskytuje pomerne často. Hlavne v prípadoch aké vidíme dnes, keď proti sebe stoja nepriatelia a jeden je omnoho finančne aj technicky menej vyspelý. Dalo by sa povedať, že radikáli si zvolili taktiku, ktorá im je najdostupnejšia a javí sa najefektívnejšie. Ba čo viac, darí sa ňou vzbudzovať všeobecný strach a hrôzu z nečakaného úderu ktorý môže prísť odkiaľkoľvek.

Použité zdroje

Knižná literatúra

ABDULLAH YUSUF ALI, *The Holy Qu'ran*, revidované vydanie, Adam Publishers & Distributors, Dilí 2007, ISBN: XXXXXXXXXXXXXXXX (vybrané kapitoly)

BRZEZINSKY Z., *The Grand Chessboard, American primacy and its geostrategic imperatives*, 1. vydanie, Basic Books, New York 1997, ISBN: 13 978-0-465-02736-2

CAMMACK P., POOL D., TORDOFF W., *Third World Politics: a comparative introduction*, 2. vydanie, Palgrave Macmillan, Houndmills, 2002, ISBN: 0-333-59467-3

ČEJKA M., *Izrael a Palestína (Minulosť, súčasnosť a směřování blízkovýchodního konfliktu)*, 1. vydanie, Centrum strategických studií, Brno 2005, ISBN: 80-903333-9-7

DAVID V., SLADKÝ P., ZBOŘIL F., *Mezinárodní právo veřejné, 2. přepracované a doplněné vydání*, 2. vydanie, Linde, Praha 2005, ISBN: 80-7201-557-5

EICHLER J., *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*, 1. vydanie, Oeconomica, Praha 2004, ISBN: 80-245-0790-0

GOMBÁR E., *Dramatický půlměsíc: Sýrie, Libye a Írán v procesu transformace*, 1. vydanie, Karolinum, Praha 2001, ISBN: 8024603705

GOMBÁR E., *Moderní dějiny islámských zemí*, 1. vydanie, Karolinum, Praha 1999, ISBN: 807184599X

HOFFMAN B., *Inside the Terrorism*, 1. vydanie, Columbia University, New York, 1998, ISBN: 0-231-11468-0

HUNTINGTON S. P., *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*, 1.vydanie, preklad Ladislav Nagy, Rybka, Praha 2001, ISBN: 8086182495

KEPEL G., *Válka v srdci islámu*, preklad Olga a Zdeněk Veliškovi, 1. české vydanie, Univerzita Karlova v Prahe, Karolinum, Praha 2006, ISBN: 80-246-1217-8

KROPÁČEK L., *Duchovní cesty Islámu*, 4. vydanie, Vyšehrad, Praha 2006, ISBN: 80-7021-821-5

KROPÁČEK L., *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*, 1. vydanie, Vyšehrad, Praha 2002, ISBN: 8070215402

KROPÁČEK L., *Islámský fundamentalismus*, 1. vydanie, Vyšehrad, Praha 1996, ISBN: 8070211687

KURAS B., MULLER Z., KROPÁČEK L., a kol., *Islám v Evropě, obohacení, nebo nebezpečí?*, sborník textov, 1. vydanie, CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha 2006, ISBN 80-86547-53-1

LAQUEUR W., *The new Terrorism: fanaticism and the arms of mass destruction*, 1. vydanie, Oxford University Press, New York, 1999, ISBN: 0-19-511816-2

MULLER Z., *Islámští teroristé – kdo jsou a co nimi*, Listy, časopis pro politickou kulturu a občanský dialog, <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=065&clanek=050607>, (5.11.2007)

MULLER Z., *Svaté války a civilizační tolerance*, Academia, 1. vydanie, Praha 2005, ISBN: 80-200-1355-5

REYNOLDS J. L., *Secret Societies (Inside the World's most notorious Organizations)*, 1. vydanie, Arcade Publishing, New York 2006, ISBN: 1-55970-826-3

SCHULZE R., *Dějiny islámského světa ve 20. století*, preklad Vladimír Petkevič, 1. vydanie, Atlantis, Brno 2007, ISBN: 978-80-7108-284-2

SPENCER R., *Islám bez závoje*, preklad Petr Buksa, 1.vydanie, Triton Praha 2006, ISBN 80-7254-761-5

Články/štúdie

BETTS R. K., *Suicide From Fear of Death?*, Foreign Affairs, ročník 82, číslo 1, str. 34 - 43, Január/Február 2003, ISSN: 00157120

BYMAN D., *Do Targeted Killings Work?*, Foreign Affairs, ročník 85, číslo 2, str. 95 - 112 , Marec/Apríl 2006, ISSN: 00157120

GAUSE G. F., *Can Democracy Stop Terrorism?*, Foreign Affairs, ročník 85, číslo 5, str. 62 - 76, September/Október 2005, ISSN: 00157120

HERZOG M., *Can Hamas Be Tamed?*, Foreign Affairs, ročník 85, číslo 2, str. 83 - 94, Marec/Apríl 2006, ISSN: 00157120

KRUEGER A., LAITIN D., *Misunderestimating Terrorism*, Foreign Affairs, ročník 83, číslo 5, str. 8 - 13, September/Október 2004, ISSN: 00157120

LAQUEUR W., *Postmodern Terrorism: New Rules for an Old Game*, Foreign Affairs, ročník 75, číslo 5, str. 24 - 36, September/Október 1996, ISSN: 00157120

TELHAMI S., *The Ties That Bind: Americans, Arabs and Israelis after September 11*, Foreign Affairs, ročník 83, číslo 2, str. 8-12, Marec/Apríl 2004, ISSN: 00157120

KRUEGER A.B., MALEČKOVÁ J., *Education, Poverty, Political Violence and Terrorism: Is there a casual connection?* , NBER Working Paper no. w9074, National Bureau of

Economic Research, Cambridge, MA, July 2002; <http://www.nber.org/papers/w9074>, (15.5. 2006)

PAPER., The Strategic logic of Suicide Terrorism:
www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, (15.5.2007)

WARBRICK C., *The European Response to Terrorism in an Age of Human Rights*,
Journal of International Law, ročník 15 , číslo 5 , str. 989 – 1018, 2004, ISSN: 1571-8107

Background Report, Rada bezpečnosti Role OSN/RB OSN V Blízkovýchodním mírovém
procesu, historie a současnost, XI/RB/BGR/1,
<http://www.amo.cz/soubory/student-summit/11-rocnik/model-osn-XI-rb-background-blizky-vychod.pdf> (16.5. 2007)

Genesis and Future of Suicide Terrorism,
<http://www.interdisciplines.org/terrorism/papers/1> (10.5. 2007)

Internetové zdroje

BBC, Religion and ethics- Islam
<http://www.bbc.co.uk/religion/religions/islam> (12.9.2007)

IslamiCity, <http://www.islamicity.com> (20.11. 2006), <http://al-islam.org> (21.11. 2006)

Islam.Com, <http://www.islam.com> (20.11. 2006)

Jewish virtual library
<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Terrorism/suicide1.html> (15.11. 2006)

Palestine Solidarity Campaign, <http://www.palestinecampaign.org/> (15.11. 2006)

Dokumentárne filmy

DAVIS G. M., DALY B., *ISLAM: What the West needs to know*, USA, 2006, 98 min.

THOMAS A., *Smrt princezny / Death of a Princess*, UK, 1980, 115 min.

SINNOKROT N., *Palestinské blues / Palestine Blues*, Palestína/USA, 2005, 77 min.

SAMRA A. M., *Ženy Hizballáhu / Femmes du Hezbollah*, Francúzsko, 2000, 50 min.

Príloha 1- Organizované samovražedné útoky, 1980-2001⁷⁹

Dátum	Použitá zbraň	Cieľ	Obete*
Ukončené kampane			
Kampaň 1: Hizbaláh vs. U.S., Francúzsko			
18/04/83	bomba v osobnom aute	US ambasáda, Bejrút	63
23/10/83	bomba v osobnom aute	US námorné ubytovne	241
23/10/83	bomba v osobnom aute	Fr kasárne	58
12/12/83	granát	US ambasáda, Kuvajt	7
21/12/83	bomba v osobnom aute	Fr riaditeľstvo, Bejrút	1
??/09/84	bomba v nákladnom aute	US ambasáda, Bejrút	14
Kampaň 2: Hizbaláh vs. Izrael			
04/11/83	bomba v osobnom aute	IDF, stanovisko, Libanon	50
16/06/84	bomba v osobnom aute	IDF, stanovisko, južný Libanon	5
08/03/85	bomba v nákladnom aute	IDF, stanovisko	12
09/04/85	bomba v osobnom aute	IDF, stanovisko	4
09/05/85	bomba v batožine	SLA, checkpoint	2
15/06/85	bomba v osobnom aute	IDF, stanovisko, Bejrút	23
Kampaň 3: Hizbaláh vs. Izrael, Juholibanonská armáda			
09/07/85	bomby v osobnom aute	2 SLA ⁸⁰ základne	22
15/07/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	10
31/07/85	bomba v osobnom aute	hliadka IDF, Južný Libanon	2
06/08/85	bomba	SLA základňa	0
29/08/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	15
03/09/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	37
12/09/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	21
17/09/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	30
18/09/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	0
17/10/85	granáty	SLA radiozákladňa	6
04/11/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	0
12/11/85	bomba v osobnom aute	Kresť. Vojenský vodca, Bejrút	5
24/11/85	bomba v osobnom aute	SLA základňa	20

⁷⁹ PAPE, *The Strategic logic of Suicide Terrorism*: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, str. 15-18, (15.5.2007)

⁸⁰ Armáda južného Libanonu (South Lebanese Army)

Dátum	Použitá zbraň	Cieľ	Obete*
07/04/86	bomba v osobnom aute	SLA základňa	1
17/07/86	bomba v osobnom aute	Jezzine, Južný Libanon	7
20/11/86	bomba v osobnom aute	SLA základňa	3
Kampaň 4: Tigri oslobodenia Tamilského Ílanu (LTTE) vs. Srí Lanka			
12/07/90	bomba na lodi	armádny čln, Trincomalee	6
23/11/90	?????	armádny tábor, Manakulam	0
02/03/91	bomba v osobnom aute	minister obrany, Colombo	18**
19/03/91	bomba v nákladnom aute	armádny tábor, Silavathurai	5
05/05/91	bomba na lodi	armádny čln	5
21/05/91	samovražedný pás	Rajiv Gandhi, madras, India	1**
22/06/91	bomba v osobnom aute	ministerstvo obrany, Colombo	27
16/11/92	bomba na motocykli	veliteľ námorníctva, Colombo	1**
01/05/93	samovražedný pás	prezident Premadasa, Colombo	23**
11/11/93	bomba na lodi	námorná základňa, lagúna Jaffna	0
02/08/94	granáty	armádna helikoptére, Palali	0
19/09/94	míny	armádny čln, Sagarawardene	25
24/10/94	bomba na lodi	prezidentský kandidát, Colombo	53**
08/11/94	míny	armádny čln, Vettalaikerny	0
Kampaň 5: LTTE vs. Srí Lanka			
18/04/95	potápači	armádny čln, Trincomalee	11
16/07/95	potápači	armádny čln, polostrov Jaffna	0
07/08/95	samovražedný pás	vládna budova, Colombo	22
03/09/95	potápači	armádny čln, Trincomalee	0
10/09/95	potápači	armádny čln, Kankesanthurai	0
20/09/95	potápači	armádny čln, Kankesanthurai	0
02/10/95	potápači	armádny čln, Kankesanthurai	0
17/10/95	potápači	armádny čln, Trincomalee	9
20/10/95	míny	2 ropné skaly, Colombo	23
11/11/95	samovražedný pás	voj. riaditeľstvo, dav, Colombo	23
05/15/95	bomba v nákladnom aute	policajný tábor, Batticaloa	23
08/01/96	samovražedný pás	tržnica, Batticaloa	0
31/01/96	bomba v nákladnom aute	banka, Colombo	91
01/04/96	bomba na lodi	armádny čln, Vettalaikerny	10
12/04/96	potápači	prístavná budova, Colombo	0
03/07/96	samovražedný pás	vládna kolóna áut, Jaffna	37

Dátum	Použitá zbraň	Cieľ	Obete*
18/07/96	miny	voj. muničná loď, Mulaittivu	35
06/08/96	bomba na lodi	armádna loď, sev.pobrežie	0
14/08/96	bomba na bicykli	verejná oslava, Kalmunai	0
25/10/96	bomba na lodi	voj. muničná loď, Trincomalee	12
25/11/96	samovražedný pás	policajne vozidlo, Trincomalee	0
17/12/96	bomba na motocykli	policajne vozidlo, Ampara	1
06/03/97	granáty	vzdušná základňa čínskeho zálivu	0
15/10/97	bomba v nákladnom aute	Svetové obch. Centrum, Colombo	18
19/10/97	bomba na lodi	voj. muničná loď, SZ pobrežie	7
28/12/97	bomba v nákladnom aute	Cecil Tissera, Južná Srí Lanka	0
25/01/98	bomba v nákladnom aute	Budhistický chrám, Kandy	11
05/02/98	samovražedný pás	Letecké veliteľstvo, Colombo	8
23/02/98	bomba na lodi	2 kotviace lode v Point Pedru	47
05/03/98	bomba v autobuse	železničná stanica, Colombo	38
15/05/98	samovražedný pás	vojak, polostrov Jaffna	1
11/09/98	samovražedný pás	nový major Jaffny	20**
15/03/99	samovražedný pás	policajná stanica, Colombo	5
29/05/99	samovražedný pás	vodca opozícia Tamilov, Batticaloa	2
15/07/99	samovražedný pás	pasažier trajektu, Trincomalee	1
29/07/99	samovražedný pás	Tamilský politik, Colomba	1
04/08/99	bomba na bicykli	policajne vozidlo, Vavuniya	12
09/08/99	samovražedný pás	vojenský veliteľ, Vakaraí	1
02/09/99	samovražedný pás	nepriateľ Tamilov, Vavuniya	3
18/12/99	samovražedné pásy	prez. Kumaratunga, Colombo	38***
05/01/00	samovražedný pás	premiér Bandaranaike, Colombo	11***
04/02/00	potápač	armádny čln, Trincomalee	0
02/03/00	samovražedný pás	vojenský veliteľ, Trincomalee	1***
10/02/00	samovražedný pás	vládna kolóna áut, Colombo	23
05/06/00	potápač	muničná loď, sev.vých. pobrežie	5
07/06/00	samovražedný pás	minister priemyslu, Colombo	26**
14/06/00	bomba na bicykli	autobus let. síl, Wattala	2
26/06/00	bomba na lodi	obchodná loď, severné pobrežie	7
16/08/00	samovražedný pás	vojenské vozidlo, Vavuniya	1
15/09/00	samovražedný pás	nemocnica, Colombo	7
02/10/00	samovražedný pás	líder SLMC ⁸¹ , Trincomalee	22**

⁸¹ Kongres Moslimov Srí Lanky (Sri Lanka Muslim Congress)

Dátum	Použitá zbraň	Cieľ	Obete* 05/10/00
	samovražedný pás	Obč. združenie, Medawachchiya	12
19/10/00	samovražedný pás	cabinet ceremónia, Colombo	0
23/10/00	bomby na lodi	voj. muničná loď, Trincomalee	2
Kampaň 6: Hamás vs. Izrael			
06/04/94	bomba v osobnom aute	Afula, Izrael	9
13/04/94	samovražedný pás	Hadera, Izrael	6
Kampaň 7: Hamás/Islámsky džihád vs. Izrael			
19/10/94	H samovražedný pás	Tel Aviv	22
11/11/94	IJ samovražedný pás	Netzarim, Gaza	3
25/12/94	H samovražedný pás	Jeruzalem	0
22/01/95	IJ	Tel Aviv	21
09/04/95	IJ	Netzarim, Gaza	8
24/07/95	H samovražedný pás	Tel Aviv	6
21/08/95	H samovražedný pás	Jeruzalem	5
Kampaň 8: Hamás vs. Izrael			
25/02/96	samovražedný pás	Jeruzalem	25
25/02/96	samovražedný pás	Ashkelon	1
03/03/96	samovražedný pás	Jeruzalem	19
04/03/96	samovražedný pás	Tel Aviv	13
Kampaň 9: Hamás vs. Izrael			
21/03/97	samovražedný pás	kaviareň, Tel Aviv	3
30/07/97	samovražedný pás	Jeruzalem	14
07/09/97	samovražedný pás	Jeruzalem	7
Kampaň 10: Kurdská strana pracujúcich (PKK) vs. Turecko			
30/06/96	samovražedný pás	Tunceli, Turecko	9
25/10/96	samovražedný pás	Adana, Turecko	4
29/10/96	samovražedné pásy	Sivas, Turecko	4
Kampaň 11: Kurdská strana pracujúcich (PKK) vs. Turecko			
04/03/99	samovražedný pás	Batman, Turecko	0
27/03/99	granáty	Istanbul	0
05/04/99	samovražedný pás	guvernér, Bingol, Turecko	0
05/07/99	samovražedný pás	Adana, Turecko	0
07/07/99	gramáty	Iluh, Turecko	0
28/08/99	bomba	Tunceli, Turecko	0

Dátum	Použitá zbraň	Cieľ	Obete*
Pretrvávajúce kampane			
Kampaň 12: Al-Kájda vs. Spojené štáty			
13/11/95	bomba v osobnom aute	US vojenská základňa, Rijád, SA	5
25/06/96	bomba v nákladnom aute	US voj. základňa, Dhahran, SA	19
07/08/98	bomby v nákladnom aute	US ambasády, Keňa/Tanzánia	250
12/10/00	bomba na lodi	USS Cole, Jemen	17
09/09/01	bomba vo fotoaparáte	Ahmed Shah Masood, Afghanistan	1
11/09/01	unesené lietadlá	WTC/Pentagon	3037
Kampaň 13: Čečenský separatisti vs. Rusko			
07/06/00	bomba v nákladnom aute	Ruská polícia, Čečensko	2
03/07/00	bomba v nákladnom aute	Argun, Rusko	30
24/03/01	bomba v osobnom aute	Čečensko	20
29/11/01	samovražedný pás	vojenský dôstojník, Čečensko	1
Kampaň 14: Kašmírski separatisti vs. India			
25/12/00	bomba v osobnom aute	Srinagar, Kašmír	8
01/10/01	bomba v osobnom aute	legislatívne zhromaždenie	30
13/12/01	bandíti	parlament, Dillí	7
Kampaň 15: LTTE vs. Srí Lanka			
24/07/01	samovražedný pás	medz.letisko, Colombo	12
16/09/01	bomba na lodi	armádny čln, sever	29
29/10/01	samovražedný pás	premiér Wickermanayake, Colombo	3***
30/10/01	bomba na lodi	ropný tanker, sev. Pobrežie	4
09/11/01	samovražedný pás	policajné auto, Batticaloa	0
15/11/01	samovražedný pás	dav, Batticaloa	3
Kampaň 16: Hamás/Islámsky džihád vs. Izrael			
30/10/00	H samovražedný pás	Jeruzalem	15
02/11/00	Al-Aksa		2
20/11/00	H bomba v osobnom aute	Hadera, Izrael	2
22/12/00	H samovražedný pás	Záp. Breh	3
01/01/01	H samovražedný pás	Netanya, Izrael	10
08/02/01	H		4
14/02/01	H vodič autobusu	Tel Aviv	8
01/03/01	H		1
04/03/01	H samovražedný pás	Netanya, Izrael	3
27/03/01	H samovražedný pás	Jeruzalem	1
27/03/01	H samovražedný pás	Jeruzalem	0

Dátum		Použitá zbraň	Cieľ	Obete*
28/03/01	H	samovražedný pás	Kfar Saba, Izrael	3
22/04/01	H	samovražedný pás	Kfar Saba, Izrael	3
23/04/01	PFLP ⁸²	bomba v osobnom aute	Yehuda, Izrael	8
29/04/01	H	samovražedný pás	Záp. Breh	0
18/05/01	H	samovražedný pás	Netanya, Izrael	5
25/05/01	IJ	bomba v nákladnom aute	Netzarim, Izrael	2
27/05/01	H	bomba v osobnom aute	Netanya, Izrael	1
30/05/01	IJ			8
01/06/01	H	samovražedný pás	nočný klub, Tel Aviv	22
22/06/01	H	samovražedný pás	Gaza	2
02/07/01	H	bomba v osobnom aute	IDF checkpoint, Gaza	0
09/07/01	H	bomba v osobnom aute	Gaza	0
16/07/01	IJ	samovražedný pás	Jeruzalem	5
08/08/01	Al-Aksa	bomba v osobnom aute	Jeruzalem	8
09/08/01	IJ	samovražedný pás	Hajfa, Izrael	15
12/08/01	IJ	samovražedný pás	Hajfa, Izrael	0
21/08/01	Al-Aksa		Jeruzalem	0
04/09/01	H	samovražedný pás	Jeruzalem	0
09/09/01	H	samovražedný pás	Nahariya, Izrael	3
01/10/01	????			1
07/10/01	IJ	bomba v osobnom aute	Izrael	2
26/11/01	H	bomba v osobnom aute	Gaza	0
29/11/01	IJ		Gaza	3
01/12/01	H	samovražedný pás	Hajfa, Izrael	11
02/12/01	H		Jeruzalem	15
05/12/01	IJ	samovražedný pás	Jeruzalem	0
09/12/01	????	samovražedný pás	Hajfa, Izrael	0
12/12/01	????		Gaza	0
Izolované útoky				
15/12/81	????	bomba v osobnom aute	Irácka ambasáda, Bejrút	30
25/05/85	Hizbaláh	bomba v osobnom aute	vládca v Kuvajte	0***
05/07/87	LTTE	bomba v nákladnom aute	voj. tábor, pol. Jaffna	20
15/08/93	????	bomba na motocykli	Egyptské min. vnútra	3
30/01/95	AIG****	bomba v nákladnom aute	dav, Alžírsko	42

⁸² Ľudový front pre oslobodenie Paletíny (Popular Front for the liberation of Palestine)

Dátum	Použitá zbraň	Cieľ	Obete*
19/11/95	Islámska skupina bomba v nákladnom aute	Egzptská ambasáda, Pakistan	16
29/10/98	Hamás samovražedný pás	Gaza	1
17/11/98	???? samovražedný pás	Yuksekoa, Turecko	0
29/12/99	Hizbaláh granáty	Libanon	1

Poznámka: V období máj- jún 1997 počas bojov medzi PKK a Kurdskou domobranou v Iraku nie je možné pri viacerých útokoch identifikovať, či sa jedná o samovražedný atentát, alebo samovraždu, ktorá mala zabrániť zatknutiu.

* Útočník sa nepočíta

** Cieľ vraždy bol zabitý

*** Cieľ vraždy prežil

**** Ozbrojená islámska skupina (Armed Islamic Group)

???? K útoku sa nikto neprihlásil

Príloha 2 - Samovražedné útoky, 1980-2001- Prehľad podľa skupín⁸³

Dátum	Teroristická skupina	Cieľ teroristov	Počet útokov	Počet mŕtvych	Účinnosť akcie
04/83-12/83	Hizbaláh	U.S./Fr vojská z Libanonu	6	384	Úplné stiahnutie
11/83-04/85	Hizbaláh	Izrael z Libanonu	6	96	Čiastočné stiahnutie
06/85-06/86	Hizbaláh	Izrael z Libanonu	16	179	Bez zmeny
07/90-11/94	LTTE ⁸⁴	Srí Lanka uzná štát Tamilov	14	164	Rokovania
04/95-10/00	LTTE	Srí Lanka uzná štát Tamilov	54	629	Bez zmeny
04/94	Hamás	Izrael z Libanonu	2	15	Čiastočné stiahnutie z Gazy
10/94-08/95	Hamás	Izrael z Libanonu	7	65	Čiastočné stiahnutie zo ZB
02/96-03/96	Hamás	Odplata za útok Izraela	4	58	Bez zmeny
03/97-09/97	Hamás	Izrael z Libanonu	3	24	Vodca Hamásu prepustený
06/96-10/96	PKK ⁸⁵	Turecko uzná autonómiu Kurdov	3	17	Bez zmeny
03/99-08/99	PKK	Prepustenie lídra Kurdov	6	0	Bez zmeny
1996- ⁸⁶	Al-Kájda	U.S. vojská, stiahnutie z Arabského polostrova	5	3 329	Nedokončené
2000-	Čečenský vzbúrenci	Rusko stiahnutie z Čečenska	4	53	Nedokončené
2000-	Kašmírsky vzbúrenci	India stiahnutie z Kašmíru	3	45	Nedokončené
2001-	LTTE	Srí Lanka uzná štát Tamilov	6	51	Nedokončené
2000-	Viaceré	Izrael z Libanonu	39	177	Nedokončené

Útokov celkovo: 188

Organizované v rámci kampane: 179

Individuálne: 9

⁸³ PAPE, The Strategic logic of Suicide Terrorism: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, str. 6, (15.5.2007)

⁸⁴ Tigri oslobodenia Tamilského Ílanu (Liberation Tigers of Tamil Eelam, Srí Lanka)

⁸⁵ Kurdská strana pracujúcich (Kurdistan workers party, Partiya Karkeren Kurdistan, Turecko)

⁸⁶ V dobe, keď vznikla štúdia R. Papeho (December 2001) neboli teroristické akcie ukončené

Príloha 3 - Motivácia a ciele organizovaných samovražedných atentátov⁸⁷

Sporný región	Prítomnosť zahraničných vojsk	Cieľ útoku	Útok proti demokracii?
Libanon, 1983-86	U.S., F, IDF ⁸⁸ vojská	Stiahnutie vojsk	Áno
Záp.Breh/Gaza, 1994-	IDF vojská	Stiahnutie vojsk	Áno
Tamilovia na Srí Lanke, 1990-	Armáda Srí Lanky	Stiahnutie vojsk	Áno (1950) ⁸⁹
Kurdi v Turecku, '90-	Turecká armáda	Stiahnutie vojsk	Áno (1983)
Čečensko, 2000-	Ruská armáda	Stiahnutie vojsk	Áno (1993)
Kašmír, 2000-	Indická armáda	Stiahnutie vojsk	Áno
Arabský polostrov, 1996-	U.S. armáda	Stiahnutie vojsk	Áno

Zdroj: Robert A. Pape, The Strategic logic of Suicide Terrorism: www.amconmag.com/2005_07_18/article.html, str. 7 (15.5.2007), kritéria na determináciu režimu- Przeworski, 2000: (1) Exekutívna moc je volená, (2) Legislatíva je volená, (3) Existencia viac ako jednej strany, (4) Existencia minimálne jedného mierového spôsobu predania moci. Podľa týchto kritérií všetky ciele samovražedných atentátov boli a sú demokracie. Przezinsky sa zaoberá obdobím 1950-1990 a jeho klasifikácia je doplnená do roku 1999 Boixom a Rosatom (2001). Podľa americkej organizácie na ochrenu ľudských práv Freedom House delíme štáty na slobodné, čiastočne slobodné a neslobodné. Kritéria sú miera politických práv a spoločenských slobôd. Podľa Freedom House boli v čase útokov Srí Lanka, Turecko a Rusko čiastočne slobodné, toto skresľuje Papeho štúdiu, pretože samotný terorizmus znižuje mieru spoločenských slobôd (www.freedomhouse.org).

⁸⁷ Pre podrobnejší prehľad jednotlivých útokov v rámci kampaní vid'. Príloha 1

⁸⁸ Obranné sily Izraela (Israel Defence Forces)

⁸⁹ Rok v zátvorke uvádza zavedenie demokracie

Príloha 4 - Protiteroristické medzinárodné dohody na medzinárodnej a regionálnej úrovni⁹⁰

Dohoda o trestných a niektorých iných činoch spáchaných na palube lietadiel (Tokijská dohoda) (1963)

Dohoda o potlačení protiprávneho zmocnenia sa lietadiel (Haagska dohoda) (1970)

Dohoda o potlačení protiprávnych činov namierených proti bezpečnosti civilného letectva (Montrealská dohoda) (1971)

Protokol o potlačení protiprávnych činov násilia na letiskách slúžiacim medzinárodnému civilnému letectvu (1988)

Dohoda o potlačení protiprávnych činov proti bezpečnosti námornej plavby (1988)

Protokol o potlačení nezákonných činov proti bezpečnosti pevne ukotvených plošín v pevninskej plytčine (1988)

Dohoda o zabránení a trestaní trestných činov proti osobám požívajúcim medzinárodnou ochranu vrátane diplomatických zástupcov (New Yorkská dohoda) (1973)

Dohoda o bezpečnosti pracovníkov OSN a pridruženého personálu (1994)

Medzinárodná dohoda proti braniu rukojemníkov (1979)

Dohoda o fyzickej ochrane jadrových materiálov (1979)

Dohoda o označovaní plastických trhavín pre účely ich identifikácie (1991)

Medzinárodná dohoda o potlačení teroristických bombových útokov (1997)

Medzinárodná dohoda o potlačení financovania terorizmu (1999)

Potlačovanie terorizmu na regionálnej úrovni

Európa

Európska dohoda o potlačovaní terorizmu (1976)

Deklarácia o boji proti medzinárodnému terorizmu (2001)

Dohoda Rady Európy o predchádzaní terorizmu (2005)

Dohoda Rady Európy o zaobchádzaní s prostriedkami získanými z trestnej činnosti, ich vyhľadávanie, držanie a odňatie a o financovaní terorizmu (2005)

Maastrichtská zmluva (1992)

---

⁹⁰ DAVID, SLADKÝ, ZBOŘIL, *Mezinárodní právo veřejné*

Deklarácia o financovaní terorizmu (1993)

Deklarácia o terorizme (1995)

Rámcové rozhodnutie o boji proti terorizmu (2002)

USA

Dohoda a predchádzaní a trestaní teroristických činov, uskutočnených v podobe trestných činov proti osobám a s tým spojeným vydieraním, ktoré majú medzinárodný dosah (1971)

Medzanárodná americká dohoda proti terorizmu (2002)

Islámsky svet

Arabská dohoda o potlačovaní terorizmu (1998)

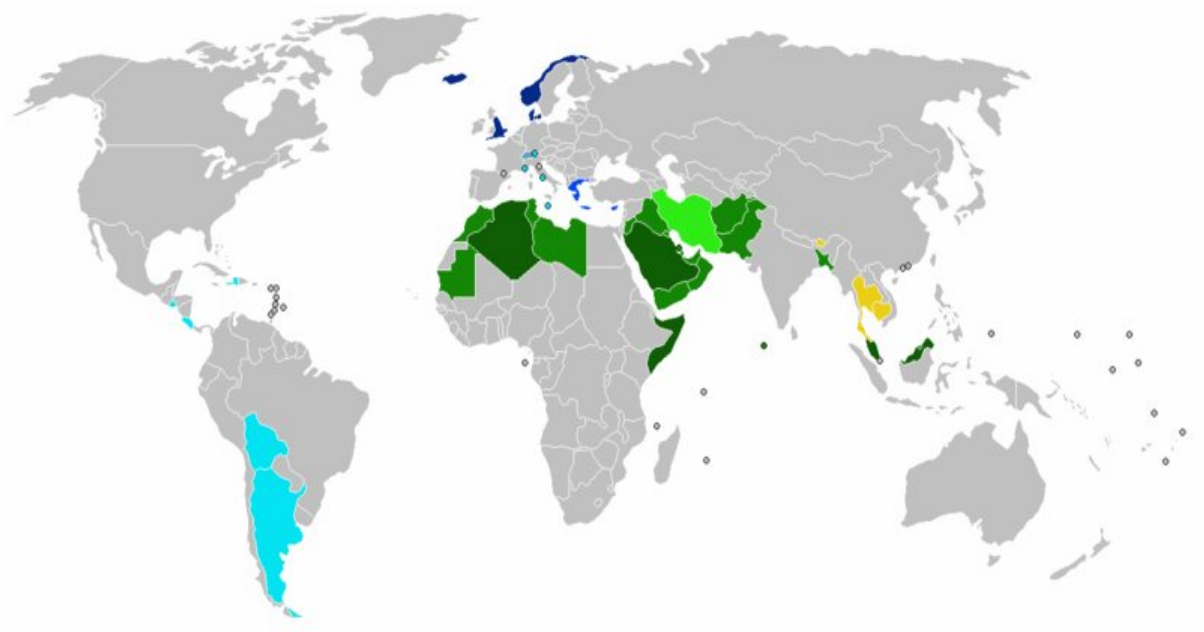
Kódex chovania členských štátov Organizácie islámskej konferencie pre boj s medzinárodným terorizmom (1994)

Dohoda Organizácie islámskej konferencie o boji proti medzinárodnému terorizmu (1999)

Afrika

Dohoda OAJ o predchádzaní a potlačovaní terorizmu (1999)

Príloha 5 - Náboženské štáty dnes⁹¹

Štáty so štátnym náboženstvom:

- Katolícki Kresťania
- Protestanti
- Ortodoxní Kresťania
- Islám
- Sunnitský Islm
- Šiitský Islám
- Buddhizmus

Kresťanské krajiny

⁹¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Image:State_Religions.png (12.3.2007)

Rímsky Katolicizmu: Argentína, Bolívia, Costa Rica, Salvádor, Haiti, Lichtenštajnsko, Malta, Monako, niektoré Švajčiarske kantóny, Vatikán

Východná ortodoxia: Cyprus, Grécko, Fínsko

Luteránsktvo: Dánsko, Island, Nórsko, Fínsko

Anglikánska cirkev: Anglicko

Reformácia: Niektoré Švajčiarske kantóny

Islámske krajiny

Afghanistan, Alžírsko, Bahrajn, Bangladéš, Brunej, Irán, Irák, Jordánsko, Kuvait, Lýbia, Male divy, Mauritánia, Maroko, Omán, Pakistan, Katar, Saudská Arábia, Somálsko, Tunisko, Spojené Arabské Emiráty, Jemen

Sunitský Islám: Alžírsko, Malajzia, Pakistan, Saudská Arábia, Somálsko

Šiitský Islám: Irán

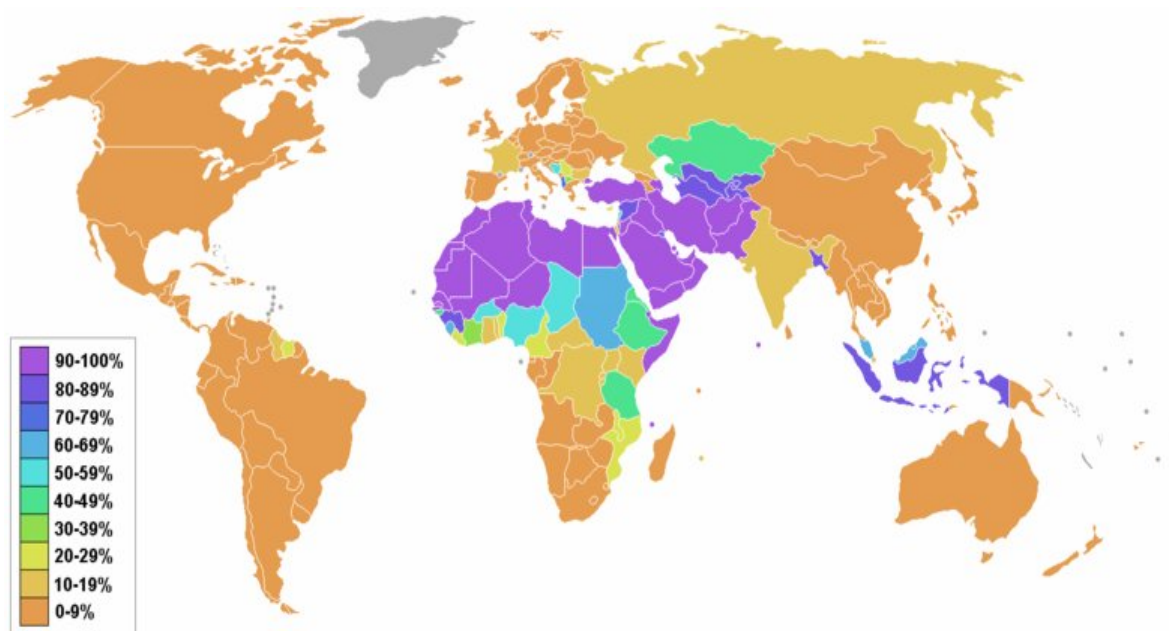
Budhistické krajiny

Bután, Kambodža, Kalmykia, Srí Lanka, Thajsko, Tibet

Hinduistické krajiny

Nepál

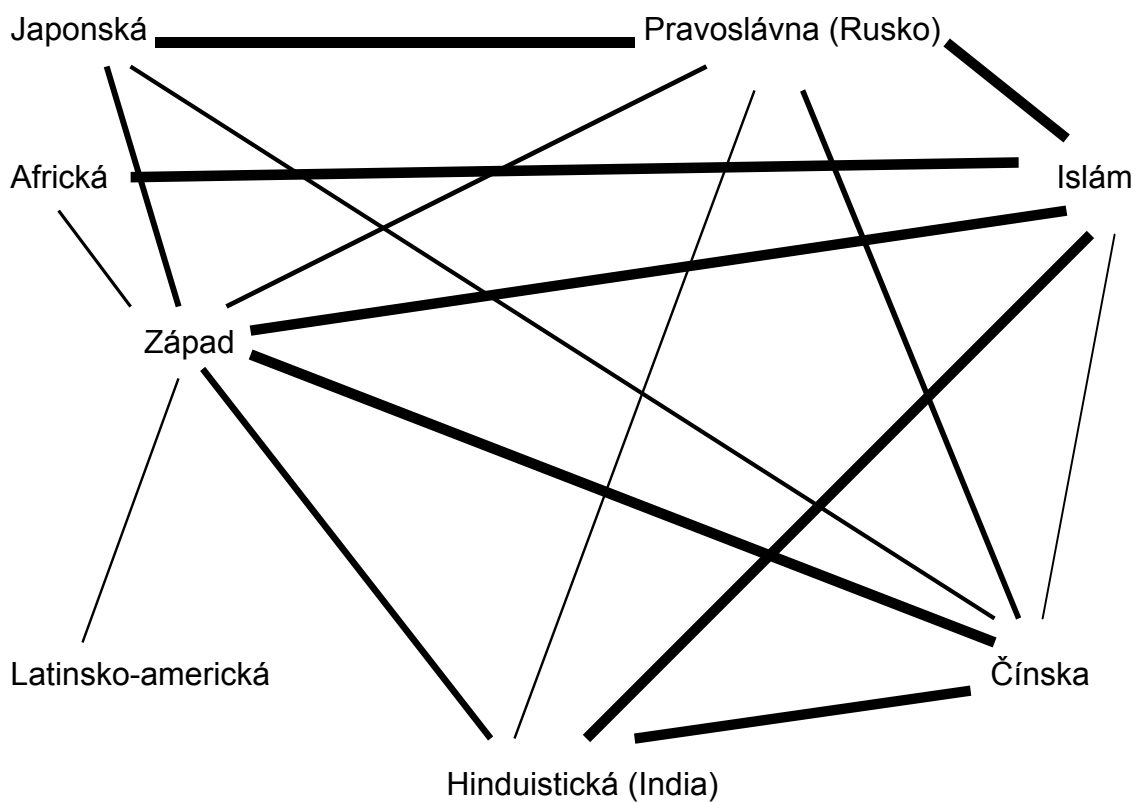
Príloha 6 - Percentuálne zastúpenie moslimov v jednotlivých krajinách⁹²

⁹² http://en.wikipedia.org/wiki/Image:Islam_percentage_by_country.png (12.10.2007)

Príloha 7 - Globálna politika civilizácií: vznikajúce spojenectvá⁹³

Hrubšia čiara znamená väčšie napätie vo vzťahoch, väčšiu mieru konfliktu

⁹³ HUNTINGTON, *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*, Diagram 9.1 str. 294